

Celje - skladišče

D-Per

214/1977

1119770896, 20/21

COBISS

Št. 20—21
Leto XXVII
12. 11. 1977

GLASILO DELOVNE SKUPNOSTI EMO CELJE

OD BESED K DEJANJEM

V zadnji številki Emajlirca smo kratko poročali o obisku predsednika predsedstva SR Slovenije Sergeja Kraigherja in napovedali, da bomo v tej številki objavili čim več gradiva zlasti pa razpravo predsednika Kraigherja.

Predsednik Kraigher nas je obiskal 4. oktobra 1977. Naši gospodarstveniki so na sestanku prebrali referate o naši gospodarski problematiki nakar je sledila obširna in zelo stvarna razprava.

Tov. Franc Gazvoda, predsednik sanacijske komisije DO EMO, je pozdravil v imenu vseh prisotnih tov. Sergeja Kraigherja, predstavnik občinske družbenopolitične skupnosti, predstavnik tiska in televizije. Iz OZD EMO so bili prisotni predstavniki samoupravnih organov, družbenopolitičnih organizacij, poslovnih struktur iz vseh temeljnih organizacij združenega dela, še posebej pa je bila zastopana temeljna organizacija združenega dela tovarne Posode, glede na dogovor o vsebini današnjega razgovora, ki je obsegala problematiko delovne organizacije kot celote ter problematiko TOZD tovarne Posode.

Najprej je tov. Miro Jančigaj, glavni direktor DO EMO predstavil v svojem referatu razvojno usmeritev delovne organizacije kot celote, za nadaljnje poslovanje.

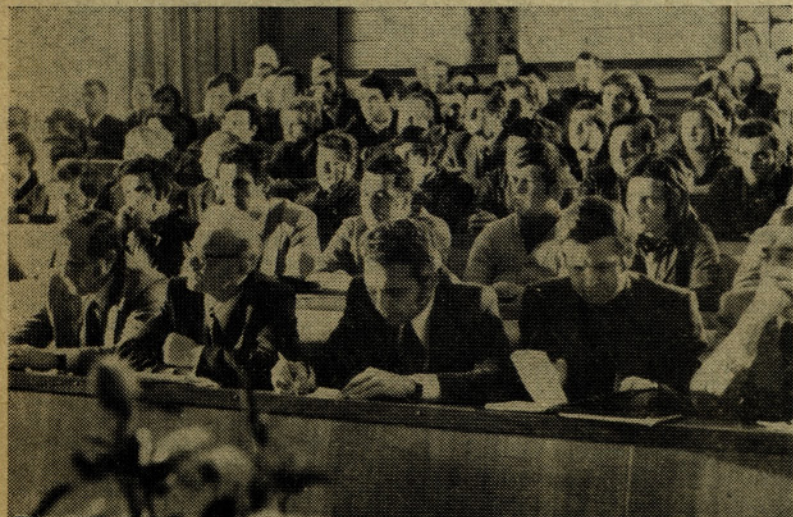
Sekretar tovarniškega komiteja ZK EMO, tov. Anton Krebs je spregovoril o problematiki samoupravne preobrazbe v EMO ter o vlogi subjektivnih dejavnikov v naši delovni organizaciji.

O sanacijskih ukrepih in doseženih uspehih ter izkušnjah na tem področju je poročal podpredsednik poslovnega odbora DO EMO, tov. Janko Pristovšek.

O uveljavljanju nove vsebine dohodka je govoril tov. Drago Mravljak, direktor finančno-računovodskega sektorja.

Po poročilih, ki so jih podali naši strokovni delavci in predstavniki samoupravnih organov ter družbenopolitičnih organizacij, je spregovoril tovariš predsednik Kraigher in med drugim dejal:

»Poročila, ki so jih podali tovariši z dodatnimi pojasnili, zaokrožujejo sliko razvoja EMO, kar zadeva notranje odnose in kar zadeva proizvodni program. Moram reči, da sem zelo vesel, ko vidim, da se dejansko EMO Celje približuje, če že ni prišel, k več ali manj zaokroženemu proizvodnemu programu. Ob mojem zadnjem obisku pri vas, že dolga leta nazaj, je bila ena največjih skrbi zaokrožen proizvodni program. V Celju je bil občutek, da v teh novih razmerah na domačem in zunanem trgu, v zvezi s tehnologijo in kadri, ki jih ima, da se še vedno lovi okrog samega proizvodnega programa. Nezaupanje so doživljale tudi na novo vpeljane proizvodnje. Poleg standardnega proizvoda s strokovnih strani ste doživljali ne vedno popolnoma dobrohotne konkurence, razne kritike in prigovore. Ker je danes tukaj prisoten velik del kolektiva, ki je poslušal te proizvodne usmeritve, iz katerih sledi, da se je ta proizvodni program našel, vsaka TOZD in celotna DO se postavlja na tak program, za katerega meni, da je trajen in soliden. To je korak naprej in je prav, da se ga zabeleži in gradi na tej osnovi naprej.

Udeleženci razgovora s tov. Kraigherjem so zelo aktivno sodelovali v razpravi o gospodarskih problemih v EMO.

Dohodkovni odnosi

Drugo, kar zadeva moje vtise, ki pa si jih je v tem kratkem času težko ustvariti v tako razvejani DO kot je vaša, je ta, da mi je manjkalo pri tem pristop iz stališča ustvarjenega dohodka in dohodkovnih odnosov. Težišče je bilo predvsem na organizaciji in organizacijskih spremembah, manj pa je bilo utemeljevanja in utemeljitev dohodkovnih odnosov, kar je osnova in vsebina teh organizacijskih sprememb. Na podlagi proizvodnega programa, za katerega ste se dokopali za vsako TOZD, kako se ustvarja dohodek, kakšni so v TOZD dohodkovni odnosi in kakšni so odnosi znotraj DO med TOZD, v kolikor so na tak ali drugačen način med seboj v proizvodnem procesu povezani.

Skupne službe

Mimogrede je bilo v prvem referatu rečeno, da ste izdvojili delovno skupnost skupnih služb, tako kot Zakon o združenem delu zahteva od delovnih organizacij. Sedaj pa je največje vprašanje, kako dati delovni skupnosti v DO

Predsednik predsedstva SR Slovenije tov. Sergej Kraigher je pozorno poslušal gospodarska poročila, ki so jih podali naši strokovni in drugi delavci.

končno veljavno obliko? Mislim, da je to eden od ključnih pogojev tudi zato, da se TOZD postavi na solidne osnove, da se bo lahko v vsakem momentu reklo, v koliki meri so rezultati (pozitivni ali negativni), dejanska posledica takega ali drugačnega dela delavcev v TOZD, koliko so posledica takega ali drugačnega dela delavcev, oziroma odločitev v delovni skupnosti v DO ali v okviru TOZD, v kolikor ste nekatere od strokovnih služb zadržali v okviru TOZD.

Programska usmerjenost

Mislim, da je za jasno programsko usmerjenost in za jasno orientacijo, kaj ta programska usmerjenost pomeni, bistvenega pomena, tako za oceno, kakor tudi programa, na katerem je celotna proizvodnja in celotna dejavnost TOZD in služb koncentrirana, tako kakor za spremljanje tega, kaj se na trgu dogaja, kaj se dogaja v razvoju in spreminjanju družbenih potreb po vaših proizvodih in v zvezi s tem, kaj je potrebno, da se v obstoječih programih spremeni. Znano je dejstvo, ki ste ga vi v teh letih gotovo preizkusili, da ni zadosti vedeti samo, kaj ho-

češ novega ustvariti, ampak je tudi velik problem, kako iz starega preiti na novo tehnologijo, za katero se vidi, da je prehod nanjo nujen. Mislim, da je vprašanje ureditve organiziranosti in odnosov v delovni skupnosti bistvenega pomena. Zasedil sem, da je TOZD tovarna Posode, ki je tradicionalen vaš TOZD in izgleda, kar zadeva dohodek, še vedno tista, ki je največji vir dohodka. Je rezerva tudi ostalim TOZD, ki se šele vpeljujejo s svojo novejšo proizvodnjo. Izrazili ste se, da premišljujete, kako bi organizirali detaljnije nadaljnjo organizacijo v TOZD tovarna Posode po zaokroženih delovnih celotah, kjer se proizvodi in usluge, katerih vrednost se da meriti, vezani v svoj TOZD. To pa je, kot ste rekli, kontinuirani proces. Ampak že samo dejstvo, da ste vi ta problem postavili pred sebe, je dokaz nove miselnosti v kolektivu. Če se samo spomnimo, koliko je bilo problemov za organiziranje obstoječih TOZD. Da je do tega prišlo, je samo nov dokaz, da interes delavca in njegove logike, da se uveljavlja v kolektivu, kot družbeni faktor in socialistično samouprav-

na zavest v organiziranih družbenih silah že tako močna, da deluje v svoji vlogi, ko vidimo tak potek, smo lahko vsi skupaj bolj pomirjeni in potrpežljivi.

Proizvodnja in prodaja

Opozoril bi še na nekaj, kar me je motilo pri vašem izvajanju. To ni velika stvar, če je samo terminološki izraz, če pa se za tem skriva vsebina, potem pa imate lahko težje posledice. Prva stvar je ta, da niste izhajali iz dohodkovnih odnosov in s tem utemeljevali reorganizacijo. Kadarkoli ste govorili o reorganizaciji, ste govorili o decentralizaciji, da se delavcu čimbolj do potankosti predstavi delovni proces v vseh fazah, da se mu približa prodaja proizvodov, kar je rekel Marx, da je to »salto mortale« vsake proizvodnje. Proizvodnja in vložen trud se potrdi šele takrat, ko si zagotovil prodajo, ko si dobil proizvod tudi plačan, zato toliko insistiramo na plačani realizaciji. Naša proizvodnja je blagovna proizvodnja v pogojih socialističnih odnosov. Blago se potrjuje šele takrat, ko se prizna njegovo uporabno vrednost in delo, ki je bilo vloženo in se prizna na trgu kot družbeno po- (Nadaljevanje na 2. strani)

Samoupravna preobrazba

Štiriletne izkušnje prizadevanj po samoupravni preobrazbi EMO, ob uresničevanju ustave, so dale pomembne rezultate. Lahko trdimo, da to razdobje pomeni pomemben korak k uveljavljanju temeljnega cilja, tj. da delavci v celoti prevzamejo oblast nad ustvarjanjem in delitvijo dohodka.

V tem času so kot svojo nesporno vrednost dokazale in se uveljavile temeljne organizacije združenega dela, EMO, kot tipična organizacija z razvejanim programom kombinatskega tipa, je temeljne organizacije združenega dela formirala po principu zaokroženih proizvodnih celot. S takim formiranjem temeljnih organizacij združenega dela je doseglja identifikacijo nosilcev posameznih proizvodnih celot z njihovim razvojem. Na ta način se je razširila v celi vrsti dejavnosti iniciativa in kreativnost in lahko trdimo, da je samoupravna preobrazba prispevala k prečiščenju posameznih proizvodnih celot in k nekaterim pomembnim premikom v materialnem smislu ter v premiku v odnosih v marsikateri, do tedaj zanemarjeni dejavnosti oz. delu EMO. Lahko trdimo, da je ravno tedaj začela rasti iz vseh teh vidikov in dobivala čedalje bolj zaokroženo podobo orientacija npr. na področju toplotne tehnike (TOZD RADIATORJI). To je bilo za EMO še posebej pomembno zaradi tega, ker je ne glede na kombinatski značaj svojega poslovnega procesa, v vsej svoji preteklosti uveljavljala centralizirano odločanje oziroma uravnavanje poslovnih procesov. Zaradi tega je bil proces samoupravne preobrazbe zelo težak in moten. Treba se je bilo spopasti z zelo uveljavljeno prakso in miselnostjo, ki je imela seveda svoje trdožive nosilce. Ze samo dejstvo, da je še danes v EMO ogromno ljudi, ki mislijo, da, če ni komande od zgoraj, da naloge sploh ni potrebno reševati in da so problemi lahko takšni, kakršni pač so. Ze to opozarja, kako težak in mukotrpen je bil dosedanji proces. Zaradi tega je bilo potrebno po ustanovitvi temeljnih organizacij združenega dela fronto aktivnosti čedalje bolj širiti in zaostrovati odgovornost za uresničevanje dogovorjenih nalog. S formiranjem samoupravnih delovnih skupin, ki so v celoti opravičile svoj obstoj in smiselnost, smo dopolnili oblike in preko tega vsebino samoupravljanja, predvsem pa naredili nov korak k približanju odločanja delavcev. Dodaten korak k temu je bil napravljen v letošnjem letu, ko smo ne glede na to, da še nimamo dovolj izdelanega sistema, uveljavili neposredno odvisnost delitve dohodka vse do osebnih dohodkov od ustvarjenega dohodka. Ravno ob tem smo se najbolj prisotni pri delavcih, ki dedvedno preveč uveljavljeno mezdno miselnostjo, ki je še celo najbolj prisotne pri delavcih, ki delajo na administrativno strokovnih delih. Seveda so bile v povezavi s tem bitke in motnje in povsem nerealni bi bili, če bi trdili, da smo v dosedanji praksi dobili vojno, celo nasprotno, niti vseh bitk, o katerih smo govorili, nismo dobili v celoti. Nesporno je

pa nekaj, da smo v vsem tem času naredili bistvene vsebinske premike in da je vsaka ocena čes, da smo še na točki nič, nesporejmljiva. Res je, da nismo storili veliko, toda prek konkretnega dela smo spoznali konkretne slabosti, ki so osnova za naše nadaljnje angažiranje. Naj samo navedemo nekatere probleme, ki so v sedanjih fazi najbolj pereči:

- **glomaznost, sicer premalo opredeljena, pa vendarle ugotovljena neučinkovitost skupnih služb;**

- **preobsežnost TOZD POSODA;**

- **motnje v odnosih dejavnosti posebnega pomena do ostalih temeljnih organizacij združenega dela (orodjarna, ERC, vzdrževanje itd.);**

- **motnje pri uveljavljanju dohodkovnih odnosov;**

- **premalo uveljavljeni delegatski odnosi;**

- **še vedno prisotni odpori.**

Ravno iz teh slabosti izvirajo naši opredeljeni napor, kjer imamo več ali manj dogovorjeno vsebinsko izhodišče ali izhodišča, ki jih bomo morali v naslednjih mesecih uresničiti in podružbiti. Ker je nalog preveč in so preobsežne, ne moremo vsega storiti naenkrat. Tega se moramo zavedati in se zavedamo. Zaradi tega se bomo najprej lotili najpomembnejših, kjer dajemo v ospredje preobrazbo skupnih služb v tem smislu, da gremo v formiranje novih temeljnih organizacij posebnega pomena povsod tam, kjer obstajajo pogoji in živ interes v proizvodnji. To velja predvsem za temeljno organizacijo združenega dela VZDRŽEVANJE, resno pa razmišljamo na možnost na področju nabave, razvoja in

zunanje-trgovinske dejavnosti. Vse ostale dejavnosti skupnih služb se bodo morale identificirati s TOZD, tako da jih bomo prenesli ali neposredno v TOZD ali pa bo njihova usoda, četudi bodo v skupnih službah, v celoti odvisna od njihovega prispevka k rezultatom TOZD, za kar že izdelujemo konkretne kriterije — normative. Podobno, seveda na nekoliko drugačen način in glede na značilnost posameznih dejavnosti, nameravamo urediti odnose TOZD posebnega pomena z ostalimi TOZD.

Tretje področje angažiranja je angažiranje pri konkretnem sodelovanju na osnovi uveljavljanja dohodkovnih odnosov in principov združevanja sredstev in dela z organizacijami izven delovne organizacije EMO, saj je dokazano, čeprav premalo znano, da ima EMO poglobljene odnose s celo vrsto organizacij združenega dela. Vsa ta prizadevanja pa ne bodo dajala rezultatov, v kolikor ne bomo šli še v odločnejše bitke s subjektivnimi odpori, kjer mora ZK prek ostalih družbenopolitičnih organizacij znotraj samoupravnega in delegatskega sistema odigrati odločilno vlogo.

OD BESED K DEJANJEM

(Nadaljevanje s 1. strani)

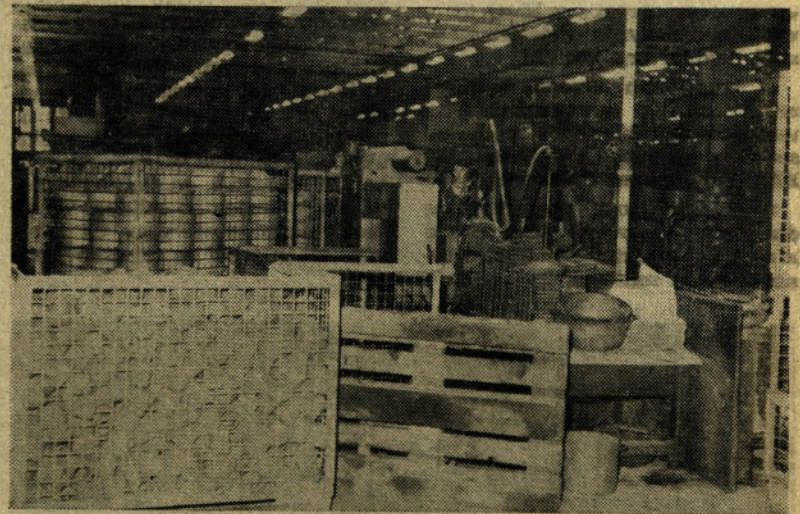
trebno delo. Na tej osnovi se formira dohodek in dohodkovni odnosi. Gre predvsem za tako organizacijo, ki bo zares omogočila delavcu, da se o neki stvari zavestno odloča, da je v položaju, da v skladu s svojo politično in družbeno angažiranostjo vpliva na proces, od katerih je odvisna njegova eksistenca. Pri tem se zopet vračamo na vprašanje organizacije delovne skupnosti. To ni slučajno, saj je v delovni skupnosti skoncentrirano znanje, to je tisto, kar daje sposobnost, da se orientiraš in oeniš doseženo in ki je istočasno usposobljena, da se ugotavlja, kaj moraš spremeniti v doseženem rezultatu.

Pri vsem se postavlja vprašanje oscilacij, veliko sem slišal o teh vaših oscilacijah. Za tiste, ki imajo stalne dohodke to ni kaj posebnega, medtem ko za tistega, ki v teh oscilacijah vidi vprašanje svoje eksistence, za tistega je to težko vprašanje. Zato so take oscilacije, kar zadeva v poslovanju in delovanju v posameznih TOZD, v katerikoli organizaciji združenega dela ali v celotni DO znak, da nam strokovna pamet ne deluje zadostno, da je preveč zaprta vase. Premalo usposobljena zato, da se odpira v svet, da sledi temu, kaj se v svetu dogaja, na vseh področjih naše proizvodne aktivnosti, to je ena od zakonitosti blagovne proizvodnje. Te velike oscilacije, to dolgotrajno iskanje, kaj, kako in na kak način zagotoviti tej proizvodnji, za katero ste se odločili, da bo našla trden plasman na trgu, da bo dejansko upravičeno zagotovila eksistenco delavcem. To pomeni, da na tem področju vašega dela stvari še manjkajo. Nisem še čisto prepričan, kljub temu, da sem v začet-

ku rekel, da je človek dosti bolj pomirjen, vendarle, da še le ne boste kje in ponovno zopet zanihali. Posebno pa zato, ker bo vaš kolektiv vedno manj živel od prodaje posode, v vedno večji meri bo iskal svoj napredek, šel bo na drugo zahtevnejšo proizvodnjo, ki zahteva več znanja, boljše orga-

je bistvenega pomena, kot priprava proizvodne vrednosti, bistvenega pomena za samo prodajo, ampak ne le za prodajo od danes do jutri, ker tega tako velika DO ne prenese. Vnaprej je treba predvideti, kaj prinaša čas, kaj se dogaja pri konkurenci, kaj se spreminja pri potrošnikih v njihovem načinu življenja.

Tako torej, potrebno po premisliti dve stvari. Na eni strani premisliti organizacijo vašega znanstveno-raziskovalnega dela, kot vi

Velika natrpanost v TOZD posoda ovira proizvodnjo. To kliče boljšo organizacijo notranjega transporta.

nizacijo dela. EMO bo moral verjetno čimprej preiti na lastno trgovsko organizacijo, s tem da od vsega začetka postavi jasen odnos med proizvajalci in prodajalci, ki ga tudi ustava, še bolj pa ZZZ zelo podrobno definira. Tukaj je treba najti raznorodno proizvodnjo, ki bo postajala vedno bolj različna, tudi najustreznejše organizacijske prometne faze procesa reprodukcije, tiste faze, ki neposredno ne ustvarjajo vrednosti, ki

pravite vaših inovacij. Izraz inovacija pomeni nekaj novega na že obstoječi tehnologiji, medtem ko je pri vas značilno, da morate pri že vpeljani tehnologiji marsikaj spremeniti, nekaj novega prenesti, ki ni samo inovacija na obstoječi tehnologiji, ampak je nova tehnologija. Poleg tega pa morate uvajati nove proizvode, zato morate imeti svojo lastno raziskovalno dejavnost, ne smete biti odvisni od raznih licenc, še manj kot Iskra in Gorenje«.

Razvojna orientacija TOZD posoda

Za TOZD posoda je izhodišna slaba kot izgleda na prvi pogled. razvojna orientacija v najširšem smislu sanacijski program, ki je začela, zato tudi ne predvidevamo bil ustrezno verificiran na samoo-povečanje kapacitet. Ugotovljene upravnih organih kakor tudi pri pa so bile zelo vjelike pomanj-zunanjih institucijah (zbornica, kljivosti na domačem tržišču in te banke, republiške rezerve itd.) in se nanašajo na povezovanje pro-za katerega smo tudi dobili sana-izvajalcev s končnimi potrošniki. cijske kredite in kot takšen za nas. Odnosi med proizvajalci in trgov-

Podobna slika kot na strani 2. Vse je preveč utesnjeno ...

predstavlja osnovno delovno obveznost in programsko usmeritev. TOZD posoda je eden izmed največjih proizvajalcev emajlirane posode tako v Evropi kot v Jugoslaviji. Od skupnih proizvodnih kapacitet v Evropi, ki znašajo ca. 106.000 ton, znaša delež emajlirane posode TOZD posode 6%. Ob analiziranju mesta in vloge EMO v evropskem merilu ugotovljamo, da je TOZD posoda s sposobnostjo proizvodnje raznovrstne posode sposoben hitro nevtralizirati motnje, ki nastanejo zaradi pretresov na posameznih tržiščih.

Sposobnost zmožnosti hitrega prilaganja razmeram na zunanjem trgu je bila dokazana z uspehi v preteklih obdobjih.

Delež na tržišču

Na domačem tržišču znaša delež TOZD posode 39%. Funkcionalno ekvivalentni proizvodi, ki se bolj ali manj uspešno uporabljajo za isti namen (steklena ognjevarna posoda, plastična posoda, nerjaveča posoda, teflon posoda itd.) niso konkurenca emajlirane posode, ampak jo samo dopolnjujejo. Potrošnja emajlirane posode se giblje že leta nazaj v enakih odstotkih proti tako imenovanim ekvivalentnim proizvodom. To velja tako za domače kot tuje tržišče, samo da je procentualna udeležba od države do države različna.

V obdobju do leta 1974 je potrošnja emajlirane posode v Jugoslaviji rasla z izredno visoko stopnjo rasti in to do 38%. V zadnjih letih pa se je trend ustavil in ima celo negativno stopnjo rasti potrošnje. Do podobne situacije je prišlo na evropskem tržišču, samo veliko prej kot doma.

Na podlagi analize raziskave tržišča doma smo prišli do zaključka, da perspektiva ni niti tako

ci so silno pomanjkljivi, prilaganje izvedb in del designu okusu potrošnikov je minimalen, slaba je promocija izdelkov, pre malo se da pomenu embalaže, ni usklajen razvoj posode vzporedno z razvojem načina prehranjevanja in rastjo standarda in še bi lahko naštevali, kje vse so še neizkoriščene možnosti.

Razvojna orientacija TOZD posoda bazira na:

1. prestrukturiranju asortimana iz lahke komercialne posode v kvalitetnejšo poltežko posodo.
2. razvoj posameznih segmentov izdelkov skladno z razvojem načina prehranjevanja (družbena prehrana, šole, vrtci, turizem itd.)
3. razširitev programa in razvoj aluminijaste posode in programa sanitarnih izdelkov.
4. modernizacijo in avtomatizacijo tehnološkega procesa, na podlagi lastne inventivne dejavnosti.
5. povezovanje z državami v razvoju in to na naslednjih področjih:

- prenos tehnologije
- skupna vlaganja

— skupno osvajanje novih tržišč

6. izvozna orientacija

Čeprav sedaj ca. 30% od celokupne proizvodnje izvažamo v države zahodne Evrope, na bližnji vzhod in ZDA, menimo, da so na tem področju še velike možnosti.

Predvidevamo razširitev številna tržišča, zlasti v afriških državah in državah južne Amerike. V države SEV izvoz zaenkrat ne planiramo, ker s kontinuirano prodajo na teh področjih ni moč računati.

7. povezava z domačimi proizvajalci

Že večkrat je prišlo do pobude o tesnejši povezavi med domačimi proizvajalci, zlasti glede delitve asortimana skupnega nastopa na domačem in tujem tržišču. Na pobudo EMO smo se že dogovorili glede prodaje na tujem tržišču. Izmenjujemo si prodajne pogoje in cene in nastopamo na tujem tržišču z dogovorjenimi cenami in si ne delamo konkurence drug drugemu. Rezultat tega skupnega dogovora je bil ta, da so ostali proizvajalci dosegli na tujem isti nivo cen kot mi (20-30% višje cene).

Problematika SDS sestavljenih v zbor delavcev TOZD posoda

Z organiziranjem delavcev v samoupravne delovne skupine SDS kot oblike in metode uresničevanja neodtujljivih in družbovobodno, sproščeno in racionalno izvršuje svoje pravice in gih pravic samoupravljanja dosegamo da vsak delavec bolj obveznosti v DO pri poglobljanju v samoupravne odnose. S tem je zagotovljeno vsakemu delavcu, da osebno neposredno izjavlja, istočasno pa preprečimo neracionalno razpravljanje, ki bi se spreverglo v maličenje, če bi se sestel cel zbor, ki v naši TOZD šteje 1800 zaposlenih.

Zato izvedemo zbor delavcev po delih, to je po SDS, ki jih imamo 64. Vsaka SDS šteje od 25 do 30 delavcev, ki pa so v tehnološkem procesu in tudi prostorsko med seboj neposredno povezani. Pozna o navade sredine, zato tudi mnogo neposredneje in odkrito izmenjujejo mnenja in poglede v posameznih in skupnih vprašanjih, ki zadevajo njihov družbeno ekonomski položaj v skupini in v TOZD.

Pred odločanjem o aktualnih vprašanjih se skliče za vse predsednike SDS in mentorje sestankov. Mentorji so zadolženi za pomoč pri obrazložitvi stvari na zboru SDS. Praksa pa nam je pokazala, da ta sestanki ni vedno uspešni, in sicer iz več razlogov:

1. Ker se včasih vsak teden odloča o kakšni pomembni zadevi, roki za sprejemanje tega pa so večkrat zelo kratki ali pa so celo zamujeni.
2. Včasih je problem tudi s prostorom, ki mora sprejeti vsaj 100 ljudi.
3. Največji problem pa je v tem, ker nekateri delajo v treh izmenah in se sestanka ne udeležijo,

kar ima za posledico neinformiranost vsaj polovice vabljenih.

Zato v večini primerov pripravi sekretariat samoupravnih organov EMO spremeno besedilo ali obrazložitev k podanemu gradivu za vsako SDS.

Ko SDS obravnava gradivo, se o njenih mnenjih in stališčih vodi zapisnik. Za usklajevanje stališč do vprašanj, O tem poroča DS TOZD, DPO in vodstvu TOZD.

Uveljavitev SDS

SDS so se pri nas uveljavile in smo jih delavci tudi sprejeli za svoje zaradi že naštetih prednosti.

Še prav posebno so zaživele v letošnjem letu, ko je sanacija prisilila slehernega delavca, da se poglobi v samoupravne in poslovne odnose TOZD. Prav zaradi te-

ga so delavci v nekaterih SDS zamenjali svoje pasivne predsednike z ustrežnejšimi. SDS so v preteklem letu izdelale tudi svoje stabilizacijske programe in v njih določile svoj vpliv na povečanje plana in zmanjšanje proizvodnih stroškov. Ti ukrepi pa so se posebno poznali v tistih SDS, kjer so obravnavali in tudi sprejeli sklep o večji disciplini pri delu.

Se vedno pa obstaja problem tesnejše povezave z delegati v DS TOZD in SDS. Zato je DS na svojih sejah postavil v dnevni red tudi točko »vprašanja delegatov« pri katerih naj bi delegati razpravljali o mnenjih in stališčih SDS do določenih problemov. Ta točka pa ostane navadno brez vprašanj, kar kaže premajhno povezanost delegata s svojo sredino pri prenašanju stališč na DS in obratno. Za takšno stanje so krivi naslednji dejavniki:

1. Zaradi velikega števila SDS ima le vsaka druga svojega delegata v DS TOZD.

2. SDS oziroma sredine, ki so delegata volile v DS TOZD ne dajejo konkretnih zadolžitev svojemu delegatu za njegovo delo.

Nazadnje pa gre pripisati tudi delegatovi neaktivnosti, ki se kaže v raznih oblikah in jih ne bom našteval. Ta problem se rešuje in se bo rešil samo s poglobljanjem delavcev v samoupravne odnose, z uveljavljanjem zakona o združenem delu in z reorganizacijo TOZD Posoda.

Fizionomija TOZD posoda s poudarkom na samoupravni preobrazbi

S formiranjem TOZD je TOZD POSODA postala največja TOZD z največjo tradicijo in največjimi problemi, ki so se prenesli iz nekdanje DO.

Soočanje s problemi je pokazalo kompleksnost TOZD posode v pravi luči in težavnost obvladovanja celotne problematike.

Seveda pa je decentralizacija prinesla tudi več prednosti oziroma novih kvalitete:

— prej centralizirana prodaja se je z ustanovitvijo poslovnice prodaje po posameznih TOZD oz. dejavnostih bolj identificirala z dohodkom TOZD.

— Prej centralno organizirana razvoj in tehnologija sta bila predstavljena v TOZD, s tem, da je vprašanje razvoja še danes zelo pereče, ker sta tako razvoj na nivoju TOZD kot razvoj, ki je ostal v DSS prešibka in so povezave med njima preslabe.

— Organizirana je močna operativna priprava proizvodnje, ki je predpogoj za obvladovanje tako kompliciranega proizvodnega procesa kot je to v TOZD posoda. Potrebno pa bo operativno pripravo še kadrovsko usposobiti, da bo dejansko kos vsem nalogam, ki jih narekuje vsebina dela.

— Dosežene so bile trdnejše povezave med nekdanjimi EE, ki danes tvorijo TOZD posodo, delavci so prek samoupravnih delovnih skupin in delegatov v samoupravnih organih dobili boljši vpogled v poslovanje TOZD ter večjo možnost neposrednega vplivanja na kreiranje poslovne politike in doseganje dohodka.

— Z uveljavitvijo novega samoupravnega sporazuma o delitvi dohodka in osebnega dohodka je bila dosežena neposredna odvisnost OD od poslovnega rezultata.

— Z organiziranjem OOK in OOS s tremi sindikalnimi odbori v TOZD posoda je bil dosežen boljši vpogled v aktivnost članov teh organizacij, problematika je postala bližja in akcije bolj konkretne in učinkovite. Samokritično pa moramo priznati, da vse politične akcije, ki smo jih zastavili, niso bile izvedene po pričakovanjih. Takšne izkušnje narekujejo še večjo aktivnost in odločnost pri izvrševanju zastavljenih nalog.

Nove spremembe

Za še bolj uspešno funkcioniranje TOZD posode bomo v prihodnosti izvršili še nekatere nove premike in spremembe kot sledi:

— usposobiti je celovit proces tako, da bo TOZD posoda v stanju slediti vsem željam in potrebam trga ob istočasnem maksimalnem izkoriščanju proizvodnih kapacitet. Zaradi tako usklajenih povezav med trgom, proizvodnjo in odpremo bomo operativno prodajo prenesli v TOZD; prav tako pa ojačali potrebne razvojne aktivnosti.

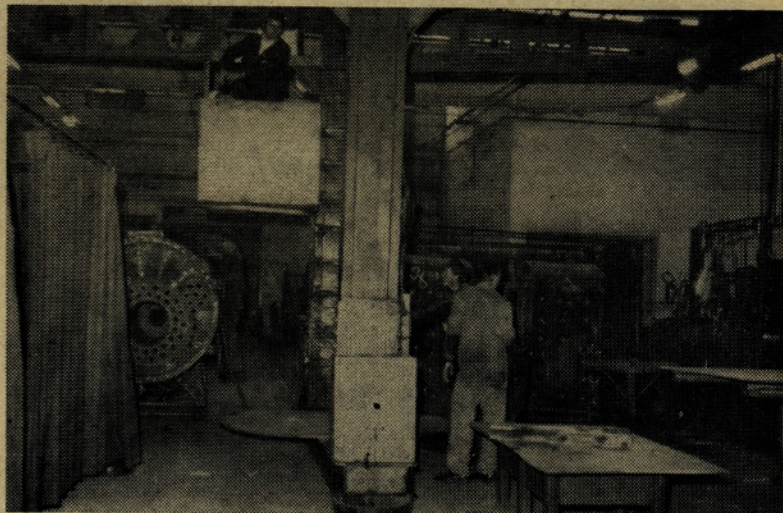
— Zaostriži je odnos do delovne skupnosti skupnih služb in regulirati odnose s TOZD FRITE in TOZD posebnega pomena. Tu smo prišli najdlje pri dohodkov-

ni povezavi s TOZD frite, kjer je v pripravi osnutek SS o skupnem ustvarjanju in delitvi prihodka.

Regulacija odnosov s TOZD posebnega pomena (TOZD orodjarina, ERC in bodoči TOZD vzdrževanje), bo temeljila na osnovi 63. člena ZZZ, to je na osnovi dogovorjenih cen, s tem, da bi za konkretne programe, ki so jih TOZD posebnega družbenega pomena dolžne izdelati in ovrednotiti, določili cene za ta dela, ki se poravnajo v celoti, če je dogovorjena naloga v roku in kvalitetno izvršena.

DS skupnih služb mora v bodoči organizaciji biti bolj tesno vezana na dohodek TOZD, kar zahteva natančne definicije, kaj skupne službe za potrebe TOZD opravljajo, kakšna je vrednost vložene dela in kako kvalitetno so ta opravila realizirana. Tudi na teh povezavah so v pripravi ustrezni samoupravni sporazumi.

Če napravimo povzetek vseh ugotovitev v zvezi s prednostmi in premiki, ki jih je prinesla reor-

Ne samo v TOZD posoda, tudi v drugih TOZD so slabi pogoji dela velika ovira za večjo storilnost.

ganizacija DO na TOZD in pa nalog, ki so še pred nami, pridemo do zaključka, da je TOZD POSODA v sedanji obliki še prevelika in jo moramo reorganizirati.

Povedati je treba, da smo o tem že razmišljali ob obravnavi ZZZ, vendar smo prišli do zaključka, da v tem času še nismo imeli dovolj razčiščenih pojmov glede skupnega razvoja, planiranja, povezave s SS in podobno.

Danes menimo, da je v prvi fazi potrebno učvrstiti sedanjo osnovno TOZD in zagotoviti vse potrebne pogoje za reorganizacijo, kar pomeni zagotoviti TOZD varnejšo in trajnejšo razvojno perspektivo ob kontinuiranem odpravljanju vseh pomislekov in ovir za predvideno reorganizacijo. Te pogoje bi lahko ustvarili v letu 1978 in bi v letu 1979 reorganizacijo izvedli.

Dohodkovni odnosi v EMO

V lanskem letu smo po večmesečni razpravi in usklajevanju sprejeli Samoupravni sporazum o medsebojnih ekonomskih odnosih, s katerimi smo pričeli urejati tudi medsebojne odnose, ki izvirajo iz skupnega poslovanja. Na teh že dogovorjenih in preizkušenih osnovah poglobljeno dograjujemo medsebojne odnose v duhu Zakona o združenem delu, načrtovano samoupravno preobrazbo in razvojno orientacijo TOZD in DO.

SVobodno menjavo dela delovne skupnosti skupnih služb z delavci TOZD smo že opredelili v skladu z Zakonom o združenem delu, v izvajanju pa nismo bili v preteklosti dosledni, zato smo imeli težave v medsebojnih odnosih TOZD — delovna skupnost.

V letošnjem letu smo z uveljavitvijo sistema nagrajevanja po doseženem dohodku TOZD tudi v skupnih službah kljub še določenim pomanjkljivostim napravili nov korak pri uveljavljanju medsebojnih odnosov na osnovi prispevka pri ustvarjanju dohodka TOZD. V izdelavi so tudi programi dela posameznih dejavnosti delovni skupnosti skupnih služb za leto 1978, ki bodo skupaj z doseženim dohodkom TOZD osnova za pridobivanje dohodka delovne skupnosti v letu 1978.

Odnose med TOZD skupnega pomena in ostalimi TOZD urejamo na osnovi dogovorjenih cen za opravljene storitve. V letu 1978 pripravljajo TOZD skupnega pomena konkretne programe dela, ki jih bodo ovrednotile, dohodek pa bo tudi odvisen od roka in kvalitete izvršitve nalog oziroma njihovega posrednega vpliva na dohodek TOZD. Na ta način bodo

TOZD skupnega pomena tudi v dohodkovni povezavi z ostalimi TOZD, ki dosegajo svoj dohodek iz skupnega prihodka s prodajo proizvodov in storitev izven DO.

Ker so TOZD v glavnem reprodukcijsko zaključene celote, imamo zelo malo povezav med TOZD pri izdelavi skupnega proizvoda, zato bomo imeli delitev skupnega prihodka v dveh primerih, in sicer med TOZD Frite in TOZD Posoda, ter med TOZD Kontejner in TOZD Kotli.

Samoupravni sporazumi za ureditev skupnega prihodka se že pripravljajo.

V Samoupravnem sporazumu o temeljih plana 1976—1980 smo opredelili tudi prioritete v razvoju in v zvezi s tem tudi investicijske naložbe, za katere smo se v tem sporazumu dogovorili, da bomo združevali sredstva. Prva taka skupna naložba bo pri izgradnji nove tovarne kotlov, za katero bomo že združevali sredstva na dohodkovnih osnovah.

TOZD Odpreski in avtokolesa je v tesni medsebojni povezavi z TAM Maribor, saj je ca. 90 % njene proizvodnje izdelano za TAM Maribor. Da bi si zagotovili nadaljnji razvoj in ustrezno delitev

se bomo medsebojno tesneje povezali in dogovorili za delitev skupnega prihodka.

Pri reševanju sanacije TOZD Kontejner smo sklenili z Razvojnim centrom v Celju pogodbo o sodelovanju pri projektu »nizke gradnje«, ki predstavlja nov dodaten program TOZD Kontejner in se v njej že obvezali, da bomo sklenili sporazum o združevanju dela in sredstev za program »nizke gradnje«, z namenom, da skupaj uveljavimo nov program, ki predstavlja tudi pomemben element sanaciji TOZD Kontejner.

S trgovskimi organizacijami poteka priprava sporazumov o delitvi skupnega dohodka prepočasi, zato smo se dogovorili, da bomo prevzeli pobudo za pospešitev navedenih sporazumov, da bi si s tem zagotovili plasman naših izdelkov in ustrezno delitev skupnega prihodka.

Dopisujte

v svoje

glasilo!

SANACIJSKA PRIZADEVANJA IN REZULTATI

Glede na pričakovano izgubo v petih TOZD je DO EMO že ob koncu leta 1976 začela pripravljati sanacijske programe. Izdelale so jih vse TOZD in to za obdobje 1977-1981.

Namen izdelave sanacijskih programov je bil, da se maksimalno aktivirajo vsi dejavniki v EMO, ki kakorkoli vplivajo na poslovnotehnični proces, da se odpravijo slabosti, ki so bile v EMO že dalj časa prisotne in se zagotovi trajnejša perspektiva delavcem naše DO.

O vsebini in kvaliteti sanacijskih programov je bilo že veliko govora na raznih forumih ob obravnavanju le-teh, zato se v sanacijske programe ne bi poglobljali.

Nekoliko bolj bi obravnavali ukrepe, ki so bili izdelani, da bi se sanacijski programi izvajali z večjo učinkovitostjo in bi se naloge, ki sledijo iz sanacijskih programov natančno definirale in locirale. Vedeti je namreč treba, da le natančno definirane naloge o nemogočajo kakršnoli izmikanja in nejasnosti pri izvrševanju posameznih ciljev.

Ukrepi, ki so bili izdelani za posamezne TOZD in za DO kot celoto so osredotočeni na tista ključna področja, ki so se v preteklosti izkazala kot najbolj kritična. Tu je mišljena predvsem organizacija in agresivnost trženja, kadrovska politika, stimulativno nagrajevanje v odvisnosti od doseženega dohodka ter samoupravna preobrazba TOZD in skupnih služb.

Če te ukrepe analiziramo, pridemo do ugotovitve, da sicer izkazujejo določen premik v načinu razmišljanja in pristopa k odpravljanju naštetih slabosti, vendar pa so včasih preveč formalistični in usmerjeni na kratkoročno poslovanje.

Na področju trženja se kaže pozitivni premik predvsem pri bolj usklajenem nastopu prodaje in proizvodnje ob upoštevanju možnosti proizvodnje in želja tržišča. Ugotovimo pa lahko, da je pri usklajevanju bil premalo poudarjen dohodkovni vidik in se je včasih proizvajalo le tisto blago, ki je tržno interesantno, ne glede na to, kakšen dohodek prinaša.

Kadrovanje

Pri reševanju kadrovske problematike lahko ugotovimo, da smo na tem področju premalo napravili in s trenutno situacijo ne moremo biti zadovoljni. V večini primerov je šlo le za enostavno dopolnjevanje manjkajoče delovne sile s premajhnim poglobljanjem v jedro problematike, kar je imelo za posledico preveliko fluktuacijo delovne sile.

Prav na področju kadrovanja bo potrebno uskladiti vse dejavnike v TOZD in skupnih službah, da bi si s primerno motivacijo in ustreznim nagrajevanjem zagotovili maksimalno angažiranje vseh obstoječih in novozaposlenih delavcev.

Realizacijo sanacijskih programov in sanacijskih ukrepov spremljajo vsi samoupravni organi na nivoju TOZD in DO.

S celovito problematiko in pa predvsem s tekočim poslovanjem se najbolj intenzivno ukvarja PO DO.

To zasledovanje tekočega poslovnega rezultata se je začelo že ob koncu lanskega leta. Vzpostavili smo sistem učinkovite kontrole poslovnega rezultata, ki se za najbolj kritične TOZD (POSO-

DA, TOBI KONTEJNER) zasleduje tedensko, za vse ostale TOZD pa povprečno enkrat mesečno. Na sejah PO redno aktivno sodelujejo tudi člani DPO, ki so na ta način tudi seznanjeni z vso tekočo problematiko.

Tak sistem dela je omogočil PO, da je lahko v kritičnih momentih bolj kvalitetno ukrepal in z jasnimi smernicami vplival na odpravljanje slabosti in težav, ki so se v danih primerih pojavile.

Splošno mnenje je, da je tudi PO s svojimi ukrepi pripomogel k razmeroma ugodnem poslovnem rezultatu ob zaključku 1. polletja.

Izdelana je bila tudi prognoza do konca leta. Po tej prognozi bodo vse TOZD, razen TOZD kontejner, zaključile poslovno leto 1977 s pozitivnim rezultatom. V

TOZD Kontejner se predvideva v II. polovici leta pozitivno poslovanje, za celo leto pa minimalna izguba.

Kljub vložnim naporom in spremembam v našem poslovanju, ki že izkazujejo pozitivne premike, pa bo potrebno še veliko prizadevanja, da ne bi izkazani uspehi bili prehodni in kratkotrajni.

Predvsem je potrebno negovati že vgrajene nove kvalitete, istočasno pa odpravljati vse slabosti, ki so v EMO še prisotne. Sanacijske programe moramo dopolniti z vključitvijo jasne razvojne koncepcije, ki bo zagotavljala trajnejšo perspektivo TOZD in DO kot celoti.

Anton Krebs

VLOGA SUBJEKTIVNIH DEJAVNIKOV

Z ozirom na poznano gospodarsko situacijo v preteklem letu je potrebno analizirati aktivnost samoupravnih in družbenopolitičnih organizacij v smislu izboljšanja gospodarske situacije in naporov v smislu prizadevanja vseh zaposlenih.

Značilnost preteklega obdobja je bila izrazita nepovezanost vodstvenih, samoupravnih in političnih struktur in neovladovanje težav, ki so se v takratnem obdobju pojavljale. Samoupravni organi in družbenopolitične organizacije so večkrat analizirale primere izredno težke gospodarske situacije, ki brez dvoma ni bila posledica samo trenutne krize, ampak posledica daljšega zgodovinskega obdobja. Vloženi so bili naporji za konsolidacijo vseh subjektivnih sil, to je samoupravnih organov, družbenopolitičnih organizacij in strokovnih služb. Vendar lahko kritično ugotovimo, da prizadevanja niso bila najbolj uspešna. Opazila se je že enotnost med le-temi, vendar pa širšega angažiranja v navedenih strukturah še vedno ni bilo dovolj.

Samoupravni organi, posebno pa poslovni odbor kot izvršilni organ delavskega sveta delovne organizacije, s predstavniki družbenopolitičnih organizacij, so konec leta 1975, intenzivno pa od leta 1976 dalje pričeli redno spremljati poslovne dogodke. Takšen način dela je bil dogovorjen in podprt od vseh družbenopolitičnih organizacij EMO, z namenom, da se v prisotnosti predstavnikov tako samoupravnih organov, družbenopolitičnih organizacij, kot strokovnih in vodilnih delavcev, postavi sistem neprekinjene samoupravne kontrole nad pripravo predlogov pri analizi in reševanju nastale problematike. Redno tedensko spremljanje teh dohodkov nam je omogočilo, da smo poleg kvalitetnejšega spoznavanja znanih težav temeljito nadzirali tudi našo notranjo organiziranost in sposobnost, da vnaprej v čim večji meri omejimo negativne vplive zunanjih faktorjev.

Takšno skupno delo pa je brez dvoma tudi prispevalo k večji informiranosti tako predstavnikov samoupravnih organov, družbenopolitičnih organizacij, celotnega članstva, posebno pa zveze komunistov.

Organi zveze komunistov so v letu 1976 večkrat opozarjali na težko gospodarsko situacijo, vendar strokovne službe izgleda niso bile dorasle spremeniti situacije čez noč. Naporji, ki so bili lani vloženi, so pokazali svoje prve rezultate šele letos. Pri tem velja omeniti dve skupni seji občinskega komiteja ZKS Celje s svetom ZKS EMO in kasneje s tovarniškim komitejem ZKS EMO.

Ocenjene so bile gospodarske, samoupravne in politične razmere v EMO, ki z ozirom na zahtevnost terjajo odločno akcijo vseh dejavnikov znotraj in zunaj EMO. Jasno so se operdelila vsebinska izhodišča aktivnosti kot razvoj, identifikacija vseh struktur z naporji za realizacijo sanacijskih ukrepov in samoupravno preobrazbo.

Samoupravni organi, družbenopolitične organizacije predvsem pa zveza komunistov so večkrat ocenjevali delovanje in organiziranost nekaterih strokovnih služb, ugotavljali neusklajeno delovanje in ustrezno ukrepati. V preteklosti se je pokazalo, da je ena izmed najbolj občutljivih področij tržištvu in razvoj. Na postavljene zahteve družbenopolitičnih organizacij so že pripravljene koncepti reorganizacije omenjenih področij, katerih realizacija mora zagotoviti boljši jutri.

Mirno lahko trdimo, da smo uspeli, zlasti letos vzpostaviti stanje akcijske pripravljenosti vseh delavcev v EMO. Sprostila se je cela vrsta aktivnosti obveščene delovanja, predvsem samouprav-

nih delovnih skupin. O vseh pomembnih zadevah, ki se tičejo temeljne organizacije, se razpravlja in odloča v temeljni organizaciji.

Kljub opaznim premikom pa v zvezi komunistov nismo zadovoljni z rezultati. Še odkrivamo šibke točke, nismo uspeli z vsesplošno identifikacijo z naporji, še vedno je prisotna potreba po dokazovanju, da takšen način dela vodi k boljšim rezultatom. Zavedamo se, da s stopnjevanjem organiziranosti in obvladovanjem družbenopolitičnih razmer ob spoznavanju šibkih točk, gremo smelo naprej, ker vemo, kaj hočemo.

Nadaljevanje takega organiziranega dela so tudi konkretno vsebinske in organizacijske priprave zveze komunistov na volilne konference osnovnih organizacij in DO.

Določena so vsebinska področja:

- razvojna orientacija
- gospodarjenje
- samoupravna preobrazba z razvojem samoupravnih odnosov
- nova vsebina dohodka
- kadrovska politika z oceno ukrepanj, predvsem vodstvenih in vodilnih struktur
- aktivnost družbenopolitičnih organizacij
- ocena aktivnosti ZK in njenih članov — splošen moto je sanacija in vloga ZK in njenih članov prek družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih organov.

Določene ter vsebinsko definirane so posamezne faze izvedbe, določeni so nosilci nalog, določeni so strokovni in politični nosilci za obdelavo posameznih vsebinskih področij.

MERJENJE DELA

V počastitev vseh jubilejev tovariša Tita se je svečano deseti oktober proglasil za »Dan kovinarjev Jugoslavije«. V ta namen je bilo organizirano tekmovanje kovinarjev Jugoslavije n sicer interno, republiško in zvezno. Na republiškem tekmovanju v Novi Gorici so naši varilci dosegli zavidljive uspehe, saj je celo naš sodelavec Petaver Štefan iz TOZD ORODJARVA postal republiški prvak v plamenskem varjenju. S tem si je zaslužil tudi mesto v republiški ekipi, ki nas je zastopala na zveznem tekmovanju kovinarjev Jugoslavije v Zagrebu in ki je rajalo od 5. do 10. oktobra. Škoda je, da se nismo mogli avno pri nas spričo toliko dobrega orodjarskega in strugarkega kadra dogovoriti, da bi tudi na teh področjih pomerili svoje sposobnosti. Upam, da bo to v naslednjih obdobjih drugače. Nič manj nismo sposobni od drugih, samo korajže nam manjka in organizacijskih sposobnosti.

Vzporedno s tekmovanjem so se odvijala v tem času tudi strokovna posvetovanja raznih tem. Rad bi vam posredoval nekaj misli, ki jih je podal na strokovnem posvetovanju o izgradnji dohodkovnih odnosov na osnovi zakona o združenem delu v kovinski industriji prof. dr. Dragutin Taboršak. Za svojo temo je vzel merjenje dela v proizvodnji in predelavi kovin. Te misli so zelo zanimive tudi za nas, za boljše in hitrejšo prilagajanje v miselnosti, ki nam jo narekuje tudi še posebej ustava in zakon o združenem delu.

Pravilne odločitve

Postaviti pravilne odločitve v organizaciji proizvodnje, kakor insistiranje, da se znižajo stroški poslovanja, ter da se pravilno porazdelijo rezultati dela so pravzaprav v času začetka uvajanja zakona o združenem delu, osnovni problem v delu vsake temeljne organizacije združenega dela.

Da bi se lahko doprinala pravilne odločitve, je potrebno imeti realne in točne podatke, kateri so osnovni za odločanje, a v primeru organizacije proizvodnje so to podatki, kateri se nanašajo na normative materiala in normative časa. Ne bom se zadrževal tu na normativnih materiala, katerim se je pri nas dal znaten poudarek ter bi lahko rekli, da so v večini primerov oni dognani, poznani in

realni, pač pa se bom zadržal samo na normativnih časa to je norme, kar pomeni na tistih podatkih kateri povedo koliko časa se porabi za neko delo.

Logično je zaključiti, da bomo normam, katere morajo biti mera za tisto količino dela, katero je potrebno uporabiti za izdelavo neke pozicije, sklopa ali proizvoda, morali nameniti enako pozornost, kakršno smo poklanjali normativom materiala. No na žalost moramo ugotoviti, da to ni bil primer do sedaj. Ravno nasprotno, to področje smo v praksi povsem prepustili izkušnjam in stihiji ter nismo imeli odrejenega in jasnega stališča o tem, kaj je norma, kakšen je njen pomen, iz česa se sestoji, kako in kdo jo mora ugotoviti in izračunati, ter smo povsem pozabili, da je tudi za to področje potrebna strokovna služba, katera se bo s tem ukvarjala, a to je služba za študij dela.

Plačilo po delu

Danes v času intenzivnih priprav za uporabo tistih členov zakona o združenem delu, kateri govorijo o osebnih dohodkih delavcev, ne moremo več tolerirati takšno prakso, temveč se mora jasno odrediti, kako meriti delo odnosno prispevek delavca v delu, kdo mora to delo opravljati in kaj je norma.

Resnica je namreč, da sedaj za razliko od prej je osebni dohodek delavca (po 129. členu ZZD) odvisen od doprinosa delavca v delu in pa tudi od rezultata dela in poslovanja katerega ustvari temeljna organizacija združenega dela.

Ze iz te postavke zakona sledi, da je zakonodajalec jasno dal vedeti, na norma, kakršno poznamo do sedaj in jo dajemo, ne more biti merilo za zaslužek delavca to je, ne more se samo na temelju norme ustvarjati osebni dohodek izvrševalca dela. Nadalje, iz tega stališča sledi dalje, da se ne bi smelo stimulirati tisto individualno prekoračitev norme, katera privede do neuravnovešenja v proizvodnji s tem, ker ne vodi računa o izenačenju proizvodnji vseh delov in sklepov, ki gredo v en proizvod in kateri bo šele s svojo prodajo na trgu prinesel sredstva tudi za osebne dohodke.

Resnica je namreč, da o tem do sedaj nismo vodili računa, in je na tak način prišlo do individualnih prekoračitev norm pri izdelavi posameznih delov ali sklopov nekega proizvoda, da pa ni bilo ustrežajočih presežkov norm v sestavljanju in dokončanju gotovih proizvodov. Prišlo je zato pogosto do situacije, da za izplačilo prekoračitev norm ni bilo pokritja iz prodaje tistih proizvodov, pri katerih so te prekoračitve ustvarjene.

Zato se postavlja pred nas zelo važen problem, za katerega rešitev je potrebno radikalno spremeniti mišljenje in stališče, a to se sestoji v tem, da moramo normo, katera mora še naprej ostati merilo za delo in s tem delo tehnikov oddvojiti od dinarskega iznosa katerega delavec dobi kot osebni dohodek, kar pa seže v področje dela ekonomistov. Navrže se nam torej kot imperativ timsko delo tehnikov in ekonomistov kateri bodo, razdelivši si delo, šele privedli do tega, da bo delavec nesnično prejemal tisti osebni dohodek, ki bo kot rezultat njegovega individualnega doprinosa v delu, kakor tudi dela in poslovanja celotne temeljne organizacije združenega dela.

Profesor dr. Dragutin Taboršak je v svojem nadaljnjem izvajanju omenil naslednje in to, da ne namerava s svojim referatom oziroma mislimi, da ne misli zahajati v to, kako se bodo rezultati dela in poslovanja TOZD odražali na osebni dohodek delavca, kar tudi ni naloga tehnikov ampak bi se v svojem razglabljanju obrnil na probleme, kako meriti delo odnosno doprinos delavca v delu. Seveda je vzeti pri tem v obzir resnico, da zakon govori o merjenju dela vseh izvrševalcev del, kar pomeni, da se delo mora meriti kot v obdelavi materiala (proizvodnji) tako tudi v obdelavi informacij (administraciji).

Če hočemo analizirati stanje kakršno je bilo na tem področju do sedaj, potem moramo začeti s službami, katere se bavijo z odrejevanjem časa in izračunavanjem norm. Tu moramo ugotoviti, da nivo, na katerem se one nahajajo — razen nekaterih pozitivnih izjem, katere so pri svojem delu naletele na velike težave in nera-

zumevanje — ni zadovoljivo in da ni na tej višini na kateri bi lahko in moral biti. Lahko bomo nadalje ugotovili, da se na žalost v majhnem številu delovnih organizacij uporabljajo tehnika in metode za ugotavljanje časa tudi za izračunavanje norm, katere so znanstveno utemeljene. Resnica je, da so se metode dela tudi na tem področju znatno razvile in popboljšale, ter da se danes brez znanstvenega pristopa problem ugotavljanja in analize časa ter izračunavanja norm, sploh ne more rešiti.

Kadri

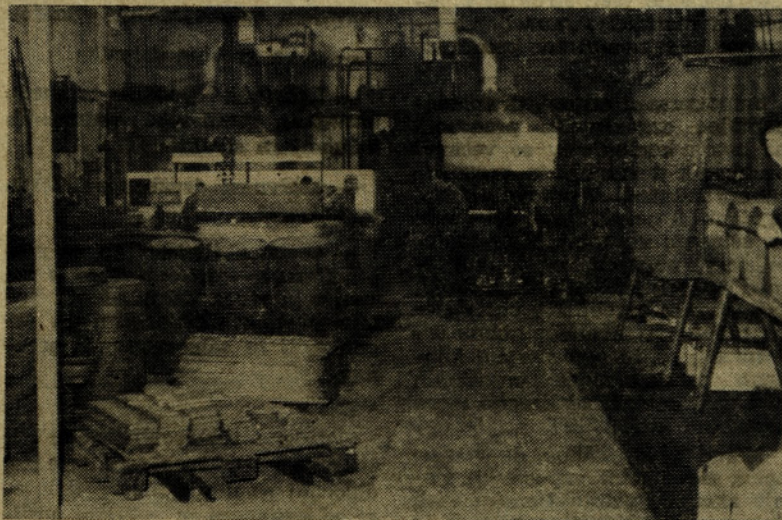
Poleg tega so te službe osiromašene s kadri, kar je pokazala anketa, ki je bila izvedena leta 1970 v naši državi. Prof. dr. Taboršak je navedel zelo zanimive podatke iz te ankete, katero pa je primerjal s stanjem na tem področju dela z drugimi deželami. Stanje je naslednje:

Pri nas je bilo anketiranih 2515 delovnih organizacij, vendar so odgovori dobljeni le iz 16,3 % delovnih organizacij. S predpostavko, da se na anketo niso odzvale tiste delovne organizacije, katere nimajo službe za študij dela se lahko reče, da je samo v 10 % delovnih organizacij pri nas zastopana služba študij dela. Primerjave radi navedemo, da je v ZR Nemčiji že leta 1956 študij dela zastopani kot samostojni oddelek v 78 % podjetij in da je število strokovnjakov v njih leta 1970 večje od 100.000.

Pri nas je leta 1970, leta bilo v službah študij dela vsega samo 1100, a od tega števila se je 63,4 % izobrazilo za to področje dela, medtem ko 36,6 % ljudi, ki so se ukvarjali z normami sploh ni bilo strokovno usposobljenih. Kako se je to potem odrazilo na kvaliteti dela nasploh ni potrebno omenjati. Navedimo zaradi ilustracije, pogoste reklamacije na normo (nevedoče ali so upravičene ali ne), potem pogoste revizije norm, nerealne informacije o izvrševanju norm, kakor tudi nerealno izračunane odstotke izvrševanja norm na temelju katerih je nemogoče karkoli zaključiti. Navedimo še resnico, ki se stalno ponavlja, a ta je, da so časi izdelave skoraj tri do štirikrat večji od tistih za ista dela v tistih deželah od katerih imamo licence in po katerih delamo.

Če se nadalje ozremo na problem izkustvenih ali tehničnih norm, takrat lahko vidimo, da ko se je prej govorilo o tehničnem izračunavanju časa izdelave ali krajše o tehnični normi, se je mislilo v glavnem na izračunavanje časa po nekih formulah, a te so bile poznane samo za strojna dela in to največkrat samo za tehnološka. Zato so bile tehnične norme zastopane v manjšem delu in to v strojogradnji, čeprav se je težilo, da bi se uvedle povsod, ker se je ravno na podlagi njih moglo odrediti točen obseg proizvodnje.

(Nadaljevanje na 7. strani)

Posodobitev proizvodnje je v večini naših TOZD nujna. Nevzdržni delovni pogoji so povod za slabo zdravstveno stanje delavcev.

MERJENJE DELA

(Nadaljevanje s 6. strani)

Norme

Te postavljene tehnične norme niso bile vedno »tehnične«, ker dokler so morda časi za tehnološka strojna dela bili izračunavani proti režimu dela, časi za pomožna dela, katera so bila čisto ročna, niso izračunavani temveč so dajani po iskustvu. Ker se norma sestoji iz časa za tehnološka in pa tudi za pomožna dela, potem je taka norma bila le delno tehnična in to v manjšem delu, predvsem če vzamemo v obzir resnico, da dodatni časi niso dajani ali pa so dajani po izkustvu odnosno na pamet, ker niso bili niti pravilno ugotovljeni. Zaradi tega je zelo pogosto pri takih »tako imenovanih tehničnih normah« prišlo do pogajanj in nategovanj med izvrševalci del in normirci, kjer je tisti, ki je bil upornejši ali »močnejši« odločil prepir v svojo korist.

Pri ročnih delih se je čas meril najpogosteje s kronometrom (tu ne govorimo o tistih normah, ki so bile dane na podlagi nekega izkustva) ali tako merjeni časi in na temelju njih izračunana norma se ni smatrala za tehnično, pa so pri tem bile razprave še večje, tem bolj, ker je ročnih del bilo znatno več kot strojnih.

Poleg vsega tega je delo na utrjevanju in izračunavanju norm oteževala resnica, da je norma bila smatrana kot merilo za zasluge, pa je seveda to povečalo probleme, a zelo pogosto ni privedlo do prave stimulacije na povečanje proizvodnosti niti ne na povečanje proizvodnje, pač pa ravno obratno, to se je zelo pogosto spreobrnilo v stimulacijo delavca na nekvalitetno proizvodnjo ali na povečanje stroškov zaradi neracionalnega izkoriščanja strojev, naprav ali orodij, kar se na žalost ne spremlja v analizah poslovanja. Poleg tega je taka norma pomenila individualno stimulacijo na prekoračitev norme pod vsako ceno, a brez ozira na skupni rezultat poslovanja delovne organizacije.

Tako so se normirci znašli v zelo težki situaciji v kateri niso imeli podpore z nobene strani, ampak so bili prepuščeni sami sebi in svoji iznajdljivosti v reševanju problemov. Izvajalec del je smatral, da ga želi normirec »prikrajšati« pri njegovem zaslužku, a organi upravljanja in vodilni so smatrali, da normirec slabo dela in da ne zna odrediti pravilno norme, pri čemer pa ostane resnica, da oni niso zagotovili izobrazbo normircev niti jim omogočili normalno delo. S svoje strani je normirec zopet videl, da izvajalec del zelo čisto dela drugače kot pa je predpisal režim in da mu ne daje pravilne podatke (zaradi tega, da bi dosegel čimvečji presežek norme, ker bi na ta način več zaslužil) a, da mu vodilni in organi upravljanja ne nudijo podpore in ne razumejo s kakšnimi problemi se vse on srečuje v proizvodnji, če hoče odrediti pravičen čas izdelave in izračunati realno normo.

Na koncu te kratke analize stanja moramo še vsekakor omeniti, da ni obstajalo na tem področju sodelovanje med tehniki in ekonomisti ter da ni obstajala nikakršna strokovna služba, katera bi se bavila z delitvijo osebnih dohodkov, odnosno katera bi obdelovala principe delitve osebnih dohodkov in stimulacije ter spremljala njihovo realizacijo.

Principi merjenja

Če želimo danes postaviti principe merjenja dela tako kot jih predvideva zakon o združenem delu, potem moramo iti od 129. člena proti njemu kakor smo to že omenili, postaviti normo, kot **merilo dela odnosno merilo doprinos delavca v delu**, da bi tudi ona bila, poleg ostalih o katerih govori 129. člen Zakona o združenem delu, eden od činiteljev, kateri sodelujejo v delitvi osebnih dohodkov delavcev. S tem bo norma postala časovno merilo dela za postavljene režime in metode ter pogoje dela za določeno nalogo.

Če želimo nadalje ugotoviti **doprinos delavca v delu**, potem 129. člen pravi, da se ta doprinos ugotavlja odvisno od **kvantitete in kvalitete dela**, kar je pravzaprav vezano za normo, kar je definicija norme, katera mora biti izražena edino v času naslednja. »Norma je čas, ki je potreben povprečno sposobnemu in odrejeno kvalificiranemu delavcu, da pod normalnimi pogonskimi okolnostmi, s predpisanimi sredstvi, na točno odrejen način, ob normalnem zalaganju in utrujanjem opravi točno definirano delo.«

Iz definicije norme torej sledi, da bomo lahko govorili o realni normi, katera bo izrazila **kvantiteto** ob zahtevani **kvaliteti** šele tedaj ko se delavec tega pridržuje, tretji pogoj iz katerega pravzaprav sledi in kvantiteta in kvaliteta, a to je **spoštovanje metode dela**.

Tako je zakonodajalec pravzaprav z Zakonom o združenem delu in to s 129. členom predpisal še to, da se realno merilo dela lahko odredi šele takrat, ko je izpolnjen pogoj spoštovanja metode dela, kar sledi iz tehnološkega procesa, ki se obdeluje v tehnološki pripravi dela. Moramo priznati, da se je v dosedanjih praksi na žalost posvečalo zelo malo pozornosti solidni in na znanstveni metodi temelječi obdelavi tehnološkega procesa, a še manj se je poznaje posvečalo spremljanju spoštovanja predpisanih režimov in metod dela s strani delavcev. Resnica je, da je v nemalo primerov nerealno izpolnjevanje norme pravzaprav tudi nastalo zaradi spremembe predpisanih metod in režima dela s strani delavcev.

Vsekakor pa je potrebno spomniti še na en velik problem, ki nastaja zaradi principa, ki pri nas velja, a to je da se stimulira izvajalec dela na prekoračeni normi (ker se edino on izplačuje), kaj kar pravzaprav pomeni negacijo kadrov, ki se bavijo z odrejanjem časa. Omenimo samo tako vzporedno, da nihče niti ne pomišlja

na to, da se stimulira delavca, ki ne spoštuje dimenzije izdelka, katere je konstruktor predpisal, ali na to, da se ustvari prihranek na materialu z odrezovanjem na manjšo dimenzijo, kot pa je predpisana.

Drugi princip, katerega bi morali uvajati in kateri mnogo bolj ustreza temu, kar predpisuje 129. člen ZZZ je ta, da se izvajalec del ne stimulira na prekoračitev norme z dovoljenimi odstopanji, katere so posledice slučaja. Če bi se izvajalec del zadržal v teh mejah bi mu to zagantiralo maksimalno udeležbo pri razdelitvi osebnih dohodkov. Izvrševanje norme v večjem ali manjšem iznosu od meje slučajnega razsipanja mu zmanjšuje udeležbo v razdelitvi osebnih dohodkov, lahko privede celo do negativnosti. S takim sistemom bi stimulirali izvajalca del, da bi se resnično držal postavljenega režima in metode dela, kot tudi časov, ki iz tega sledijo, ker bi v tem primeru imel največjo možno udeležbo v delitvi osebnih dohodkov.

Ako bomo pričeli gledati na normo tako in če ji damo značaj organizacijskega merila, kar pomeni merila dela, potem bo ona omogočila, da bomo točno vedeli za naše zmožnosti v proizvodnji, ter bomo tako lahko pravilneje vodili tako poslovno kot prodajno politiko. S tem bo odpadla trditev, da so »normirci krojitelji zaslužka« ker je osebni dohodek vsakega posameznika (kar sedaj ZZZ definira) odvisen razen od njegovega deleža v delu, še od dobrega ali slabega poslovanja v TOZD. Poleg tega nam bo mnogo tega postalo jasneje v organizaciji proizvodnje ter ne bomo mogli več reči, da so nam norme neposredna ali, da njihova važnost odpada, ravno obratno temu, **norme kot organizacijsko merilo**, bodo še kako potrebne ne samo v ročni, pač pa tudi v mehanizirani, a še bolj v avtomatizirani proizvodnji.

Tako postavljanje problema merjenja dela, to je ugotavljanja doprinos delavca v delu zahteva,

da mora imeti solidno in sistemsko izobražene visokokvalificirane kadre, kateri bodo v stanju, da z uveljavitvijo znanstvenih postavk in metod v svojem delu, odgovore tej kompleksni in ne enostavni nalogi.

Vzporedno s službo študij dela je treba brez odlaganja postaviti in usposobiti tudi strokovno službo za delitev osebnih dohodkov, katera bo v kratkem sodelovala s službo za študij dela. V tej službi bodo visokokvalificirani kadri z znanstvenimi postavkami z uporabo znanstvenih metod izdelali soliden in pravičen sistem delitve osebnih dohodkov. Oni bodo nadalje spremljali in analizirali rezultate v uporabi, ter bodo lahko na tak način sam sistem izpopolnjevali tako, da bi bil ob spremljavi stalne dinamike dela pravičen in učinkovit.

Ta sestavek sem pripravil zato, ker se mi je zdela tematika resnično zanimiva, posebej še zato, da bi nas le vzpodbudila k resnejšemu samoupravnemu razmišljanju ob razreševanju tudi takih za nas prepotrebni stvari, za katere smo dolžni z zakonom o združenem delu obvezujoči, čimprej izpolniti. Verjimate mi samo eno, boljše si bomo dohodkovne odnose uredili, lepši bo naš jutri.

Jože Oštr

*Izkoristimo
smotrno naš
delovni čas*

Ze večkrat smo pisali o skrbi za urejanje našega okolja. Slika prikazuje prostor ob kontejnerski hali. To je dokaz velike malomarnosti tistih, ki so za to okolje odgovorni.

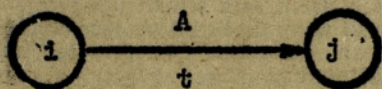

MREŽNO PLANIRANJE Z UPORABO RAČUNALNIKA IBM 360/25

Vsak projekt je sestavljen iz niza aktivnosti, te pa vsebujejo logično zaporedje operacij, ki jih izvedemo s pomočjo enega ali več resursov. To medsebojno odvisnost aktivnosti pa lahko prikažemo z mrežnimi diagrami, ki se v osnovi delijo na dve vrsti:

- Dogodkovni mrežni diagrami
- Dejavnostni mrežni diagrami

Ad a) Za ta tip mrežnih diagramov je značilno, da imajo zabeležene začetke in konce aktivnosti — to se pravi dogodke začetkov in dogodke koncev aktivnosti (slika 1).

A — aktivnost

i — začetek aktivnosti

j — konec aktivnosti

t — trajanje aktivnosti (izraženo v terminskih enotah — terminska enota je lahko ura, dan, teden itd.).

Na gornjem zapisu bazira med drugim tudi PERT tehnika mrežnega planiranja.

Ad b) Pri tej tehniki mrežnega diagrama se aktivnosti zajete v dejavnostih. Te ne ponazarjajo samo začetkov in koncev aktivnosti, temveč jih zajemamo v celoti.

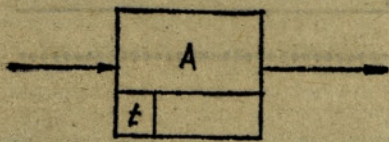
A — aktivnost

t — trajanje aktivnosti

Te tehnike izdelave mrežnega diagrama se poslužuje metoda PD (Precedence Diagramming), ki je zelo često v uporabi.

Vse zgoraj omenjene metode bazirajo na tehniki določanja KRITIČNE POTI v mrežnem diagramu.

Slika 2:

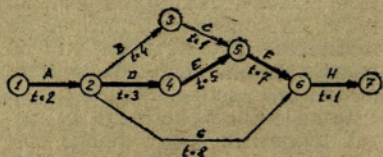
Kritična pot v mrežnem diagramu

S seštevanjem časovnih trajanj aktivnosti po vseh možnih poteh (vejah) mrežnega diagrama (od začetka proti koncu) dobimo neko pot, ki časovno najdlje traja in to je tudi kritična pot mrežnega diagrama. Ta kritična pot nam služi za glavno orientacijo, saj vsebuje vse tiste aktivnosti, ki jih je treba nujno opraviti v določenih časovnih rokih, če hočemo, da se celotno trajanje projekta ne podaljša. Ostale aktivnosti, ki se ne nahajajo na kritični poti imajo določene časovne rezerve, v okviru katerih se morajo seveda izvršiti.

Primer:

Za lažjo predstavo bom prikazal del nekega mrežnega diagrama:

a) Zapis v obliki dogodkovnega mrežnega diagrama (slika 3).

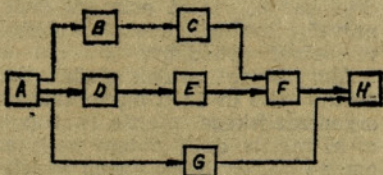

Možne poti:

- $A+B+C+F+H=2+4+1+7+1=15$
- $A+D+E+F+H=2+3+5+7+1=18$
- $A+G+H=2+8+1+11$

Najdaljša je pot pod točko dve, ki traja osemnajst terminskih enot — torej je to kritična pot; vse aktivnosti, ki se na njej nahajajo so kritične aktivnosti.

b) Zapis istega mrežnega diagrama v obliki dejavnostnega mrežnega diagrama (slika 4).

Mrežne diagrame, ki vsebujejo do sto aktivnosti izračunavamo ročno, večje pa izračunavamo s pomočjo računalnika, kajti večji projekti lahko vsebujejo tudi po več sto ali tisoč aktivnosti.

Računalnik, ki ga imamo v EMO (IBM 360/25) je tudi generiran za izračunavanje mrežnih diagramov, in sicer v okviru programa PCS (Project Control System), ki so ga strokovnjaki firme IBM razvili posebej za vodenje raznih projektov v gospodarstvu.

PCS/360 vsebuje niz operacij in postopkov, ki pomagajo pri vodenju oziroma nadzorovanju izvajanja projektov. Velikost mrežnih diagramov, ki jih želimo obdelati s tem programom, lahko obsega tudi do 5000 aktivnosti v dejavnostnem ali dogodkovnem zapisu aktivnosti. Ta program je bil izdelan primarno za tiste veje gospodarstva, ki vsebujejo konstrukcijska dela, razna večja popravila in pa vzdrževalna dela. Tem opravilom so tudi prirejena izhodna poročila programa.

PCS s svojimi izhodnimi poročili v veliki meri pomaga vodjem projektov pri njihovih odločitvah in jim omogoča, da imajo v vsakem času pregled nad celotnim potekom projekta (tako stroškovno, kot o zasedenosti kapacitet in lahko predvidijo tudi morebitne zamude itd.).

Seveda sam program brez primerne organizacije vodenja in upravljanja projekta ne more narediti čudežev. Zato je potrebno, da se v prvi meri v vsakem projektu vzpostavi ustrežajoča organizacijska struktura, tako da se bodo vedele konkretne zadolžitve in kam mora teči tok programskih in ostalih informacij, ki se v končni fazi vračajo kot kontrolne informacije in nam povedo o stopnji realiziranosti, aktivnosti oziroma projekta.

Ing. Semolič

Aktivnosti v TOZD

AKTIVNOST IN ORGANIZIRANOST VSEH POLITIČNIH IN SAMOUPRAVNIH DEJAVNIKOV V TOZD

Gospodarska situacija je v TOZD posoda dobro znana, vendar je potrebno gotove elemente k aktivnosti samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij obuditi.

V letu 1976 so bili prisotni stalni napori za izboljšanje gospodarske situacije. Zato so nam uspeli in tudi uspešno delujejo SDS. Napori, ki so bili vloženi lani, so pokazali svoje prve rezultate šele letos, pri tem velja omeniti tudi, da so družbenopolitični organi, posebno občinski komite ZKS občine Celje priskočili na pomoč in da je bilo več skupnih sej. Tako smo želeli taktičnih in hitrih ukrepov, čeprav smo spoznali, da so nekatere ambicije, ki so bile zastavljene na skupnih sejah, bolj dolgoročne značaja, kot smo sprva mislili. Brez dvoma so samoupravni organi in družbenopolitične organizacije dali svoj prispevek k boljšim rezultatom. Samoupravni organi posebno pa poslovni odbor DO s predstavniki družbenopolitičnih organizacij so pričeli delati skupno, kar je brez dvoma prispevalo k dosti večji informiranosti tako predstavnikov DPO kot samoupravnih organov in tudi celotnega članstva v TOZD. Sama zveza komunistov pa tudi sindikat sta imela več konferenc, ki so bile namenjene gospodarski situaciji, samouprav-

nim odnosom in sanacijskim programom ter ukrepom. Samoupravni organi in DPO, tako lahko trdimo, so uspeli s svojim novim kvalitetnim odnosom zaangazirati širok krog svojega članstva, čeprav to lahko tudi kritično priznamo, še vedno ne dovolj širok. Samoupravni organi in DPO so uspeli zlasti v letošnjem letu vzpostaviti stanje akcijske pripravljenosti skoraj vseh delavcev v TOZD posoda. Mirno lahko priznamo, da se pozna izredno velik prispevek delavcev, kar se pozna iz rezultatov poslovanja v letošnjem 1. polletju.

V preteklosti smo bili vsi skupaj navajeni na centralizem, danes pa je tu vidno opazen premik, kajti vse pomembne zadeve, ki se tičejo TOZD ali DO se razpravljajo na samoupravnih organih, DPO in delovnih skupinah TOZD. Jasno nam je, da je še vedno nekaj napak napravljeno iz neznanja, da pa danes lahko ugotovljamo, da jih je že dosti manj, kot pred letom dni. Spoznali smo, da samo s skupnim delom lahko dosežemo skupen cilj in zadovoljive rezultate.

Novo v knjižnici

- Knjige:**
- »TEHNIKA RADA SLUŽBE ZA ORGANIZACIJU« (3 knjige) Zagreb 1976
  - Radonjić Dušan: »POSPEŠEVANJE PRODAJE« Ljubljana 1977
  - Worral W. F.: »CLYAS AND CERAMIC RAW MATERIALS« London 1975
  - Conrad John W.: »THE COMPLETE COMPENDIUM« New York 1976
  - Myshlyaeva L. V.: »CHEMISTRY OF SILICON« New York 1974

- Revije:**
- Za leto 1978 smo obnovili naročilo naslednjih inozemskih strokovnih revij:
- »BLECH ROHRE — PROFILE« Coburg, Post-Meiner Verlag
  - »DESIGN« London, Arborite Ltd.
  - »DIN. MITTEILUNGEN« Berlin, Beuth-Vertrieb GmbH
  - »FÖRDERN UND HEBEN« Mainz, Krauskopf Verlag
  - »GLAS-EMAIL-KERAMOTECHNIK« Hamburg, Brunke Garris Verlag
  - »GESUNDHEITS-INGENIEUR« München, Verlag R. Oldenbourg
  - »HEIZUNG« Stuttgart, G. Kopf GmbH
  - »INDUSTRIAL DESIGN« New York, American Business Press

- »INDUSTRIE-ANZEIGER. EISEN- UND METALL-VERARBEITUNG« Essen, W. Girardet
- »INDUSTRIELACKIERBETRIEB« Hannover, Kurt Vincentz Verlag
- »DIE KÄLTE UND KLIMATECHNIK« Stuttgart, Technischer Fachverlag G. Kopf GmbH
- »KONSTRUKTION« Berlin, Springer Verlag
- »METAL BULLETIN« London, Metal Bulletin Limited
- »MITTEILUNGEN DES VEREINS DEUTSCHER EMAILFACHLEUTE« Hamburg, Brunke Garrels Verlag
- »DIE NEUE VERPACKUNG« Stuttgart, Genter Verlag
- »OBERFLÄCHENTECHNIK« Coburg, Sprechsaal Verlag
- »ÖL UND GASFEUERUNG. FACHZEITSCHRIFT FÜR HEIZUNG UND LÜFTUNGSTECHNIK« Stuttgart, Genter Verlag
- »QUALITÄT UND ZUVERLÄSSIGKEIT« Freiburg, Rudolf Haufe Verlag
- »SANITAR UND HEIZUNGSTECHNIK« Düsseldorf, Krammer Verlag
- »SBZ SANITÄR- HEIZUNGS- UND KLIMATECHNIK« Stuttgart, A. W. Genter Verlag

ČUVAJMO NAŠE ZDRAVJE

Dr. Peter Albert Fras, specialist radioterapevt na Onkološkem inštitutu v Ljubljani je napisal članek pod naslovom SARKOMI MEHKIH TKIV IN KOSTI, ki je izredno zanimiv in poučen. Pri tej bolezni ne moremo s kemičnimi sredstvi doseči ozdravljenja.

Sarkom je ime za raka, ki se razvije iz mehkih tkiv, kot so na primer kite, mišice, maščobno in vezivno tkivo ter kosti. Med sarkomi mehkih tkiv je naj pogostnejši tisti, ki se razvije iz vezivnega tkiva. Ker je vezivno tkivo praktično na vsakem delu telesa, skoraj ni tkiva ali organa, kjer ne bi lahko srečali sarkoma. Najpogostnejši je na nogah, redkejši na rokah, pojavlja pa se tudi po trupu, glavi in vratu. Nematokrat se pojavi na notranjih organih, tako na trebušni mreni, v predelu za trebušno votlino, v grlu in sapniku, želodcu, spolovilih in drugod.

Drugi po pogostnosti je sarkom, ki zraste iz maščobnih celic. Tudi tega najdemo lahko na vsakem delu telesa, najčešče pa se pojavi v predelu pod kolenom, na sedalu, na stegnih, v predelu za trebušno votlino. Ta sarkom zraste navadno v zelo veliko bula.

Na mehkih tkivih pa srečujemo še druge sarkome, na primer take, ki zrastejo iz progastih mišic, iz gladkih mišic, iz sklepnih ovojnica; poznamo pa še številne druge vrste, ki pa so zelo redke.

Sarkom se največkrat pojavi kot bula. V začetku ne povzroča nobenih težav niti bolečin. Zdi se dobro omejen in če ni na takem mestu, da kazi bolnika ali ga ovira pri raznih gibih, bolnik niti ni pozoren nanj. Šele kasneje, ko postane večji ter prične zaradi svoje rasti pritiskati na okolico ali vraščati v okolišna tkiva ter živce, postane boleč ali pa povzroča kakšne druge težave. Če se pojavi na kakšnem notranjem organu, je njegov začetni razvoj še bolj zahrbtn; znamenja, ki jih morda kaže, pa pomenijo lahko tudi kako drugo bolezen prizadetega organa ali tkiva. Največkrat so to v začetku neopredeljene tegobe; značilno pa je, da se te tegobe razmeroma naglo stopnjujejo; to je razumljivo, saj večina sarkomov naglo raste. Vsemu temu se kasneje pridružijo splošna znamenja: izguba teka, hujšanje, slabo počutje, zvišana telesna temperatura, nerazpoloženost itd. To pa nam že lahko vzbudi domnevo, da sarkom ni več omejen na prvotno mesto rasti, temveč da se je po krvi razširil po vsem telesu.

Kost je zgrajena iz več vrst tkiv, zato so tudi kostni sarkomi različni. Tako najdemo sarkome, ki zrastejo iz kostnih celic, iz hrustanca, iz vezivnega tkiva in maščobnega tkiva kosti, take, ki zrastejo iz kostnega mozga in še druge. Vsaka vrsta ima svoje posebnosti; sarkom na primer raste hitreje ali počasneje, se razseje prej ali pozneje po krvi, pojavlja se v različnih starostih itd.

Za kostni sarkom je v primerjavi z drugimi tumorji značilno, da se tam, kjer zraste iz kosti, razmeroma zgodaj pojavi bolečina; pri nekaterih vrstah tudi več mesecev prej, preden je mogoče na kosti karkoli opaziti ali otipati. Ta bolečina je hujša po napo-

ru, na primer po daljši hoji, zlasti pa ponoči. Občasno se k bolečinam pridruži še zvišana telesna temperatura, predvsem ponoči. Z napredovanjem rasti se pojavi na prizadeti kosti bula; koža nad njo je toplejša kot drugje po telesu; včasih opazimo v koži nad bulo razširjene žile; koža se navadno na takem mestu tudi močno znoji. Prav kmalu se tudi pojavijo splošna znamenja bolezni: redno zvišana nočna temperatura, ki je na videz ne vemo pravega vzroka, slabo počutje, nerazpoloženost, hujšanje. Vsa ta neznačilna znamenja dostikrat tudi zdravnika zavedejo, da prej pomisli na kako vnetje kosti kot pa na sarkom.

Ker je pri ugotavljanju sarkomov zelo pomembna zgodnja diagnoza, se pri kostni bolečini, ki traja dalj časa, ne smemo zanašati, češ saj bo to samo po sebi prešlo. To je še posebej pomembno pri otrokih. Ni prav, da starši omalovažujejo otrokove tožbe, da ga npr. boli noga, ter tolažijo njega in sebe, da se je verjetno udaril, pa je na to pozabil, da so to raste bolečine in podobno. Zanemarjanje tega znamenja resne bolezni, zlasti če je otrok sicer videti zdrav, zavede starše, da z otrokom ne pridejo pravočasno k zdravniku. Vsak zamujen dan pa zmanjšuje možnost uspešnega zdravljenja. Na splošno velja pravilo, če traja kostna bolečina dalj kot teden dni, ne moremo pa ji najti pravega vzroka, je najbolje, da gremo na zdravniški pregled. Le tako je mogoče dovolj zgodaj ugotoviti kostni sarkom in takoj pričeti z ustreznim zdravljenjem!

Spoznavanje in zdravljenje sarkomov

Le temeljit zdravniški pregled omogoča zanesljivo ugotovitev sarkoma. Samo zunanji pregled omogoča zanesljivo ugotovitev sarkoma. Samo zunanji pregled bolnika seveda ne zadošča; potrebne so še posebne preiskave. To so: punkcija in preiskava izsesane vsebine pod mikroskopom ali mikroskopska preiskava izrezanega koščka tkiva iz tumorja; kostni tumor pa včasih lahko spozna zdravnik že iz rentgenske slike obolele kosti in je navadno to prva orientacijska preiskava.

Kot smo rekli, so sarkomi v začetku omejeni in okolišna tkiva le odpravljajo. S svojo nezadržno rastjo pa začno ta tkiva uničevati, tako da se vraščajo vanje, pritiskajo nanje ali pa jih razkrajajo s svojimi presnovki. Zato zdravimo sarkome najbolje tako, da jih temeljito izrežemo. Ker težko ugotovimo, koliko se je sarkom že razširil v okolje, moramo s tumorjem vred izrezati še dokaj zdravega tkiva okoli njega. Če pa se je sarkom pojavil na roki ali nogi in ga ni moč temeljito odstraniti, je najbolje zanesljivo, da kirurg prizadeti ud odreže —

amputira. Odločitev za tako operacijo ni lahka niti za prizadete niti za zdravnika. Vedno pa moramo imeti pred očmi dejstvo, da je sarkom eden od najbolj zločestih tumorjev. Zelo rad se povrne na mestu, kjer smo ga izrezali. Razumljivo je, da se starši težko odločijo za amputacijo roke ali noge pri svojem otroku. Dostikrat pa predolgo oklevajo, saj z vsako zamujeno uro lahko tvegamo življenje. Nekateri sarkomi se namreč hitro — nikdar ne vemo kdaj — zasejejo po krvi in mezi po vsem telesu; v tem primeru pa dokončno ozdravljenje ni več možno. Gre torej za čimprejšnjo odločitev: ali trajna invalidnost ali življenje.

Zgodi se, da se sarkom pojavi na takem mestu, da ga kirurg ne more odstraniti. V takih primerih ga skušamo čimbolj prizadeti z radioaktivnimi žarki. S tem načinom zdravljenja lahko za krajši ali daljši čas zavremo rast tumorja; tumor se zmanjša, težave in bolečine, ki jih povzroča, se ublažijo. Podoben, a slabši učinek imajo tudi kemična zdravila. Z njimi ne moremo doseči dokončnega ozdravljenja, lahko pa v nekaterih primerih za nekaj časa zaustavimo širjenje bolezni.

Za sarkome mehkih tkiv in kosti torej velja, da jih čimprej odkrijemo in z operacijo temeljito odstranimo, čeprav za ceno invalidnosti.

Zdravstveno varstvo

Kakor smo že objavili v Emajlircu dne 17. 9. 1977, da se bodo vršile razprave o osnutku samoupravnih sporazumov o zdravstvenem varstvu v SR Sloveniji, je bila takšna razprava v naši delovni organizaciji v petek, dne 23. 9. 1977, na kateri so sodelovali člani splošnih delegacij SIS, predsedniki OOS in predsedniki DS TOZD. Na osnovi razprave so bila sprejeta naslednja stališča:

1. S predlogom samoupravnega sporazuma o pravicah iz enotnega programa zdravstvenega varstva v SR Sloveniji se ne strinjamo, ker zožuje že pridobljene zavarovalniške pravice iz zdravstvenega varstva.

2. Urejanje pravic iz dodatnega programa zdravstvenega varstva ni v skladu z interesi delavcev v združenem delu. Menimo, da pretežni del določenih bolezni v dodatnem programu bi morale biti v enotnem programu.

3. Participacija za dodatni program je zelo visoka in nesprejemljiva. Predlagatelji niso obrazložili upravičenosti in vzroka visoke participacije. Participacija postavlja delavce zavarovance v enak položaj, načela medsebojne solidarnosti, socialnih razlik in drugih načel opredeljenih z Ustavom. Participacija postavlja delavca občana v odvisnost od finančne zmogljivosti za zdravstveno varstvo, kar ima lahko hujše posledice za zdravje zavarovanca in pozneje večje stroške.

4. Kategorizacija delavcev zavarovancev ni sprejemljiva. Delavcu, ki ima osebni dohodek nad povprečjem OD v SRS, ta je lahko tudi 1 din že v odstotku od OD, je prispevek večji, drugič pa prizadene p kategorizacija za participacijo. Eden od primerov iznešen na delegaciji: delavec ima povprečni OD v letu 1976 4.080 din, po odbitkih članarine, samopriskavka, posojila in upoštevajoč participacijo 2.500 maksimalno, nasproti OD, takemu delavcu lahko ostane le še 43 novih dinarjev. Na osnovi tega se ugotavlja, da je participacija in kategorizacija nesprejemljiva.

5. Menimo, da bodo starejši delavci, ki so lahko objektivno bolj podvrženi obolenosti, prav tistih

boleznih in dopolnilnega zdravstvenega varstva bolj prizadeti, kar pa ni prav.

6. V 20. členu se izključujejo slušni aparati za starejše delavce, razen iz enotnega programa.

7. Po določilih samoupravnega sporazuma o ugotavljanju participacije, dokumentiranju upravičenosti ali oprostitev bo treba precej več administrativnih del, torej povečanje administracije na vseh nivojih, to pomeni povečanje stroškov.

8. Določila o možnosti ukinitve zdravstvenega varstva iz dopolnilnega programa ni sprejemljiva.

9. Konferenca delegacij ugotavlja, da so res nujno potrebne širše akcije za stabilizacijo stroškov zdravstvenega varstva v delovnih kolektivih, prav tako pa v zdravstvenih ustanovah. Ugotavlja se, da organizacija dela v zdravstvu ni zadovoljiva in da so tu velike rezerve, ne pa s participacijo omejevanja zdravstvenega varstva.

10. Predlaga se, naj bi se analizirali prispevki za druge SIS in ugotovile realne potrebe in na tej osnovi prestrukturirali prispevki v korist zdravstvenega varstva.

Na tej seji pod prvo točko je bila tudi obravnavana o aktivnosti splošnih delegacij SIS po OTZD. Ugotavlja se, da splošne delegacije SIS ne delujejo zadovoljivo in da je potrebna širša akcija vseh subjektivnih dejavnikov v TOZD (IO OOS, DS, OOZK in poslovnih organov) za poživitev dela delegacij za obdobje september—marec. Konferenca je izvolila novega predsednika konference delegacije SIS tov. Jožeta Rateja in za namestnika tov. Ivanko Bajuk.

Stevo Pratnekar

Program dela

KOORDINACIJSKE KONFERENCE ZSMS EMO CELJE za leto 1977/78

KK ZSMS OZD EMO je pri vsebinskem oblikovanju nalog v svojem programskem obdobju izhajala predvsem iz resolucije 9. kongresa ZSMS, ki je izraz interesov mlade generacije in temelji na kongresnih dokumentih in sklepih ZKS in ZKJ. Vsi ti dokumenti in dogajanja doma in v svetu zahtevajo od mladega človeka, da se še bolj aktivno vključuje v družbenopolitično življenje in delovanje v vseh sredinah našega dela.

Premišljeno in načrtno delo

Komunisti v TOZD orodjarna so si enotni v tem, da se je treba potruditi in vplivati na razvoj samoupravnih odnosov v skladu z zakonom o združenem delu. Zlasti si prizadevajo za rosnične in odkritosrčne tovariške odnose v TOZD in za doseg planskih nalog. Njihovo prizadevanje se bo bogato obrestovalo z delovnimi uspehi ter uspehi na vseh drugih področjih v tej TOZD.

OOZK TOZD ORODJARNA ŠEJEJE 10 ČLANOV. V letu 1977 smo sprejeli dva nova člana in sicer iz vrst mladincev. Na novo sprejete člane vabimo na sestanke, čeravno še nista uredila formalnosti za sprejem. V preteklem obdobju sta zapustila OOZK dva člana, ker sta sklenila delovno razmerje v drugi TOZD.

Ugotavljamo, da so bili vzrok za odhod skaljeni medsebojni odnosi v TOZD. Zaradi maloštevilnosti članstva nismo mogli uresničiti vseh nalog, kot bi bilo treba. Člani ZK so aktivni na vseh področjih. Zaradi preštevilnih funkcij so člani ZK popuščali z aktivnostjo v OOZK oziroma TOZD.

V preteklem obdobju nismo mogli osnovati AMK, ker ni bilo v OOZK zadostno število mladih komunistov. Sedaj so pogoji za ustanovitev AMK, vendar bo eden šel v JLA, drugi pa bo prekinil delovno razmerje, zaradi oddaljenosti od delovnega mesta. V bodoče bo naša stalna skrb za pomajevanje članstva in krepitev redne strukture v OOZK.

V preteklosti smo sodelovali z OOS, ZSMS in ZB. Sindikat je zadnje čase izboljšal organizacijo dela s tem, da so v vsaki SDS izvolili svojega poverjenika, vsi skupaj pa tvorijo v TOZD izvršni odbor. OO ZSMS je v sodelovanju z OOZK tudi svoje delo nekoliko bolj poživela.

Na sestanke so vabili sekretarja OOZK. OOZK je, da bi aktivirala mladince, poslala iz vrst mladine članke ZK v politično šolo, ki jo je obiskal in uspešno končal. (Mlinarjev J.).

Mladina je sicer bolj aktivna v TOZD, vendar je še premalo povezana na nivoju OZD EMO. Na te člani ZK večkrat opozarjamo in bomo tudi v bodoče.

1.

Svoj vpliv oziroma interese pa bomo mladi lahko uveljavljali le, če bomo enotni in demokratično organizirani. V statutu ZSMS in ZSMJ je predvidena organiziranost mladih, ki uspešno omogoča delovanje mladih v okviru vseh družbenopolitičnih organizacij in pri ustvarjanju samoupravnih družbenih odnosov.

Da se bomo usposobili za čim boljše in plodno delovanje,

se bomo še nadalje posluževali oblik izobraževanja, kot so: seminarji, politične šole. Težili bomo tudi, da bodo tudi v drugih družbenopolitičnih organizacijah in njih izobraževanju sodelovali mladi.

Prav posebno pa si bomo prizadevali vključiti v izobraževanje čim več mladih delavcev iz OO ZSMS in jih nato v čim večjem številu vključili v delo vseh družbenopolitičnih organizacij.

Ker je članstvo ZSMS v OO kadrovska baza za obnavljanje ZK, bomo izmed velikih stalnih nalog skrb za nenehno obnavljanje in krepitev članstva ZK iz vrst mladih delavcev. To bomo dosegli z dobrim kadrovanjem in s poopravitvijo odgovornosti vsakega posameznika.

2.

KK ZSMS OZD EMO bo delovala tudi na področju vsebinskega in organizacijskega razvoja samoupravljanja v vseh sredinah, kjer deluje.

Vsi mladi bomo prek OO in KK ZSMS OZD ter prek svojih delegatov, kateri bodo vključeni v razna samoupravna telesa, vplivali, da bodo v odločitvah teh organov resnično upoštevali tudi interese in potrebe mladih.

3.

Mladi se bomo borili za izboljšanje družbenoekonomskega samoupravnega in socialnega položaja delovnega človeka. Boj za uresničevanje načel ustave je istočasno tudi boj za doseg teh ciljev.

Temeljni pogoji za izboljšanje socialno ekonomskega položaja

delovnega človeka je stabilizacija gospodarstva, zato bomo mladi stalno spremljali družbenoekonomska dogajanja, v TOZD in OZD ter občini in širši družbeni skupnosti ter sodelovali pri izgradnji nadaljnjega ekonomskega razvoja.

Da bomo čim bolj seznanjeni z gospodarskim položajem, bomo organizirali več problemskih konferenc, na katerih se bomo kritično opredelili do posameznih problemov v zvezi s socialno ekonomskim položajem mladega delavca (izobraževanje, stanovanjski problemi).

4.

Na področju splošnega ljudskega odpora in družbene samozaščite bomo delovali predvsem na idejno politično pripravo mladih na obrambo. Zavzemali se bomo za čim bolj celovito realizacijo strokovnega usposabljanja.

5.

KK ZSMS OZD EMO se bo v prihodnjem obdobju zavzemala tudi za uspešno realizacijo naslednjih nalog:

— vzpostavitev ustreznega in kvalitetnega obveščanja mladih v vseh TOZD in OZD,

— razvijanje športnih in rekreacijskih aktivnosti,

— okrepitev sodelovanja z drugimi DPO,

— razvijanje oblik kulturnih dejavnosti med mladimi.

Poleg navedenih nalog pa bomo razvijali in krepili delovanje tudi na fističnih področjih, katera niso zajeta v programu, so pa nujna za naše uspešno delo. Osnovna orientacijska dela KK pa mora ostati na izhodiščih 9. kongresa ZSMS in 9. kongresa ZSMJ.

Koordinacijska konferenca

ZSMS

OZD EMO CELJE

Zadovoljstvo pri delu

Mnoge naše sodelavke imajo poleg delovnih obveznosti še razne druge obveznosti, zlasti družinske (otroci). Če jim bomo pomagali in jih razumeli, se bodo na delovnem mestu bolj počutile in delale z veseljem.

Emil Oštir

URESNIČEVANJE DRUŽBENE SAMOZAŠČITE

Družbena samozaščita dobiva v naši družbi poleg ljudske obrambe vse pomembnejšo vlogo. Uresničevanje družbene samozaščite je v naših družbenih okoljih postala organizirana in premišljeno vodena akcija, ki naj zagotovi stalno in kar najbolj neposredno vključevanje vseh delovnih ljudi in občanov, da na organiziran način postanejo aktivni soustvarjalci na področju varnosti in zaščite. Tako kot smo v naši družbi podružbili proizvodna sredstva, da delavci na neposreden način odločamo o svojem delu, pogojih in rezultatih svojega dela, tako podružbljamo tudi skrb za varnost in zaščito. S podružbljanjem varnosti in zaščite prenašamo skrb in odgovornost za varnost naše družbe na vse delovne ljudi in občane, kjer delajo in živijo. To pomeni, da za varnost naše samoupravne družbe niso več odgovorni samo organi za notranje zadeve, temveč mi vsi, vsak v okolju, kjer dela in živi.

Socialistični samoupravni družbeni odnosi zahtevajo, da se tudi v družbeni samozaščiti pokaže ustvarjalna vloga delovnih ljudi in občanov ter njihov interes za to, da samoupravno organizirani varujejo sebe in svoj socialistični družbeni sistem, svojo delovno organizacijo, krajevno skupnost, dosežke revolucije in vse druge vrednote naše socialistične skupnosti enakopravnih narodov in narodnosti.

Družbena samozaščita postaja tako bistveni del uspešnega obvladovanja različnih težav in odporov, ki se pojavljajo v procesu socialističnega samoupravnega razvoja naše družbe, prav tako pa z družbeno samozaščito usposabljam delovne ljudi in občane, da se bodo lahko odločno uprli vse spretnjšim oblikam delovanja notranjega in zunanjega sovražnika.

Družbenopolitične organizacije na čelu z ZK so pobudnik, nosilec in usmerjevalec aktivnosti delovnih ljudi in občanov v izgradnji socialističnega samoupravnega sistema. Tudi uresničevanje in funkcioniranje družbene samozaščite kot najširše aktivnosti delovnih ljudi in občanov (za zaščito socialističnega samoupravnega sistema, za zaščito samoupravnih pravic, za zaščito svobode človeka in občana, za zaščito družbenega in osebnega premoženja ter skrb za varno in mirno počutje delovnih ljudi in občanov), je v veliki meri odvisno od dela družbenopolitičnih organizacij.

Družbena samozaščita in ljudska obramba imata, čeprav ju uresničujemo različno, enak cilj, se med seboj prepletata in dopolnjujeta ter se druga na drugo opirata. Tako je dobra zaščita predpogoj za uspešno ljudsko obrambo.

Delovni ljudje in občani organizirajo družbeno samozaščito:

- v organizacijah združenega dela,
- v krajevnih skupnostih,
- v samoupravnih interesnih skupnostih,
- v družbenopolitičnih skupnostih,
- v enotah oboroženih sil (JLA in TO),
- v šolah,
- v drugih delovnih in znanstvenih organizacijah, ustanovah in institucijah.

V samoupravni družbi, v kateri postaja delovni človek izvirni nosilec vseh družbenih funkcij, se pojavlja tudi kot pglavitni nosilec družbene samozaščite. To

mora izpolnjevati v vseh oblikah življenja in dela:

- kot delavec v vseh oblikah združenega dela, v kateri sodeluje od svoje TOZD naprej,
- kot družbenopolitični in družbeni delavec v organizacijah, katerih član je,
- kot občan v svoji družini, KS, občini.

Kot nosilec družbene samozaščite uresničuje delovni človek in občan to zaščito kot svojo pravico in dolžnost (173. člen ustave SFRJ):

- s sodelovanjem v različnih skupnih in kolektivnih dejavnostih za zaščito posredno s tem, da vpliva na delo in obnašanje različnih samoupravnih in drugih družbenih organov in organizacij,
- z neposrednim ravnanjem in odnosom do vprašanj varnosti in zaščite.

Učinkovito delo organov javne in državne varnosti, sodišča, tožilstva, služb družbenega knjigovodstva in inšpekcij je pomembno za uspešno uresničevanje samozaščitne funkcije vseh družbenih subjektov. Kot sestavni del celote in enotno organizirane družbene samozaščite se ti organi in službe neposredno povezujejo s samoupravnimi organi in drugimi organi ter organizacijami in postajajo strokovna opora in aktivni udeleženci v njenem dograjevanju in razvoju.

V ustavi je zapisano, da so temeljne vrednote, ki so predmet in vsebina družbene samozaščite, naslednje:

- z ustavo določeni socialistični družbeni red,

— samoupravne in druge pravice delovnih ljudi,

- svoboda človeka in občana,
- družbeno premoženje,
- osebna in premoženjska varnost občanov.

Zaščita družbene ureditve pomeni, da morajo vse socialistične družbene sile organizirano in premišljeno odpravljati vzroke in onemogočati dejavnost, ki ogroža:

- neodvisnost, ozemeljsko celoto in obrambno sposobnost države, spodkopava oblast delovnega ljudstva in samoupravne temelje socialističnih družbenih odnosov ter razjeda enakopravnost, bratstvo in enotnost narodov in narodnosti SFRJ.

Ena izmed pglavitnih nalog družbene samozaščite je premišljen in organiziran boj proti:

- psihološkimi pritiskom,
- politično-propagandnim.

Družbena samozaščita mora vsebovati tudi sistem ukrepov za zaščito državne, uradne, vojaške in poslovne tajne.

V okviru družbene samozaščite se delovni ljudje in občani organizirano bojujejo:

- proti vsem oblikam kršenja zakonov in samoupravnih aktov,
- proti vsem oblikam kršenja sklepov samoupravnih organov,
- proti liberalnemu odnosu do negativnih pojavov,
- proti birokratski samovolji, privilegijem in monopolom, posameznikov ali skupin v odločanju,
- proti vsem drugim pojavom, ki kršijo samoupravne pravice in samoupravne odnose.

Zaščita družbenega premoženja zahteva:

- utrjevanje odgovornosti in discipline pri razpolaganju z družbenimi sredstvi,
- učinkovito preprečevanje vseh pojavov prilaščanja, zlorabe in razpisništva.

Tako se v okviru družbene samozaščite borimo proti vsem oblikam:

- a) gospodarskega kriminala: kraje, poneverbe, podkupovanje,
- b) skupinsko-lastninskega ravnanja, korupcije in monopolov,
- c) malomarnega poslovanja in nelojalne konkurence,
- d) nespoštovanje zakonskih predpisov samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov.

Poleg teh temeljnih vrednot pomeni družbena samozaščita v najširšem smislu tudi:

- zaščito javnega reda in mira,
- protipožarno varnost,
- zaščito pred drugimi družbeno škodljivimi pojavi,
- zaščito pred nesocialnimi pojavi,
- zaščito človekovega okolja,
- zaščito pogojev dela,
- prometno varnost.

Tako lahko ugotovimo, da je družbena samozaščita izraz hotenj in življenjskih interesov delovnih ljudi in občanov v prizadevanjih za čim bolj trdne: družbene, gospodarske in politične odnose.

Družbena samozaščita je sestavni del socialističnih samoupravnih odnosov, preprečuje, da bi bila skrb za varnost in zaščito odtujena od delovnih ljudi in občanov. Zato mora biti prisotna v vseh oblikah vzgojno izobraževal-

nega dela in znanstveno raziskovalnega dela. Delovni ljudje in občani se morajo v okviru družbene samozaščite vzgajati in usposablјati, da bodo spoznali nevarnosti, ki jim pretijo (delovna- nje sovražnika in drugih protisamoupravnih sil) in znati učinkovito ukrepati ob nastanku negativnih pojavov, prav tako pa bodo znali učinkovito preventivno delovati, da do nastanka negativnega pojava ne bo prišlo.

Uspešno in učinkovito uresničevanje družbene samozaščite je mogoče le ob:

- ustreznih stopnji družbene zavesti,
- ustreznih stopnji varnostne kulture (odnos do varnostnih problemov),

pre-istav-tivza- m cijeed up — solidarnosti med ljudmi, — pravilni družbeni in samoupravni organiziranosti in usposobljenosti.

Vse to je mogoče doseči s stalnim političnim delom ter organiziranim delovanjem ZK, frontne SZDL ter družbenih organizacij in društev.

Kako bomo postali učinkoviti na področju uresničevanja družbene samozaščite, o tem nas obvezuje zakon o družbeni samozaščiti, varnosti in notranjih zadevah.

Naloge, ki izhajajo iz zakona o družbeni samozaščiti, varnosti in notranjih zadevah

Republiška skupščina SR Slovenije je v mesecu septembru lanskega leta sprejela dva pomembna zakona, to je zakon o ljudski obrambi in zakon o družbeni samozaščiti, varnosti in notranjih zadevah. Oba omenjena zakona sta zelo pomembna tako za področje obrambe naše domovine pred eventualnim agresorjem, zaščite dobrin in ljudi v slučaju vojne ali v slučaju elementarnih in drugih večjih nesreč, kakor tudi za zaščito naših vrednot, ki smo jih izborili skozi socialistično revolucijo. Zato je potrebno, da se sleherni seznanj z vsebino obeh zakonov, da bo spoznal, kako se organizirati, kaj storiti in kako storiti, da bomo lahko branili in zaščitili tisto, kar smo ustvarili.

Naloge, ki izhajajo iz zakona, so naslednje:

Odbori za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito:

TOZD, kot jo opredeljuje ustava, je temeljna oblika združenega dela, v kateri delavci neposredno in enakopravno uresničujejo svoje družbenoekonomske odnose in druge samoupravne pravice in odločajo o drugih vprašanjih svojega družbenoekonomskega položaja.

TOZD prevzame tudi odgovornost za uresničevanje družbene samozaščite in skrb za varnost.

V TOZD in drugih samoupravnih organizacijah delovni ljudje in občani na podlagi ustave razvijajo in organizirajo samozaščitne aktivnosti.

(Nadaljevanje na 12. strani)

URESNIČEVANJE DRUŽBENE SAMOZAŠČITE

(Nadaljevanje z 11. strani)

V skladu z Zakonom o ljudski obrambi in Zakonom o družbeni samozaščiti, varnosti in notranjih zadevah mora vsaka TOZD formirati organ, ki bo spremljal, usmerjal in izvajal naloge na področju družbene samozaščite.

Odbor sprejme na podlagi smernic in stališč del. sveta.

— program samozaščitnih aktivnosti in varnostnih ukrepov oziroma varnostni načrt.

Odbor za LO in družbeno samozaščito sestavljajo predsednik, podpredsednik in odrejeno število članov. Vsaka družbenopolitična organizacija (sindikati, ZK, ZSMS, ZB, NOV) mora imeti po enega predstavnika v odboru.

V delovnih organizacijah, ki združujejo več TOZD, se lahko na nivoju delovne organizacije formira odbo za ljudski odpor in družbeno samozaščito, vendar izvajajo samo tiste pristojnosti, ki so s samoupravnim sporazumom o združenju v DO ali s posebnim sporazumom dogovorjene. Ni pa možno, da se enostavno vse pristojnosti iz TOZD prenesejo na odbor za LO in družbeno samozaščito na nivoju DO. Takšen odbor mora biti delegatsko sestavljen (vsaka TOZD po enega delegata).

Odbor na nivoju TOZD imenuje delavski svet — TOZD, na nivoju DO imenuje del. svet DO.

Odbor za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito v TOZD lahko imenuje pododbo ali komisije za LO in DS po delovnih enotah, prav tako odbor v takem primeru določi naloge pododborom.

Kadar v samoupravnih organizacijah nimamo odbora, pododbo ali komisije za LO in DS, potem to nalogo s področja ljudske obrambe in družbene samozaščite opravlja delavski svet oziroma organ samoupravljanja.

Kaj je narodna zaščita?

Organiziranje narodne zaščite

Zakon o družbeni samozaščiti, varnosti in notranjih zadevah govori o ustanovitvi narodne zaščite v 7. poglavju, v členih od 24 do 35.

Iz zakona izhaja, da je narodna zaščita del družbene samozaščite in da to ni nikakršna posebna organizacija zunaj tega sistema, še manj pa podaljšana roka organov za notranje zadeve. Zato lahko rečemo, da je narodna zaščita organizirana oblika skrbi delovnih ljudi in občanov za varnost naše družbe, za varnost osebnih in družbenih svojine, kakor tudi skrb za varno in mirno potetje delovnih ljudi in občanov.

Prvenstvene naloge narodne zaščite pa so:

— varovanje samoupravnega reda,

— varovanje delovnih ljudi in občanov,

— varovanje proizvodnih sredstev in družbenih dobrin, s katerimi delavci in občani upravljajo,

— varovanje pogojev za delo,

— varovanje okolja, kjer prebivajo.

To funkcijo opravlja narodna zaščita v skladu z načeli socialističnega samoupravljanja. Narodna zaščita kot oblika družbene samozaščite je rezultat spoznanja, da so v sistemu socialističnega samoupravljanja zmožni te naloge opravljati delavci in občani sami.

Z narodno zaščito nadaljujemo tradicijo in izkušnje iz NOB slovenskega naroda, ko je bila ob partizanskih brigadah v okviru odborov OF organizirana narodna zaščita kot oborožena sila za samozaščito prebivalstva in pomoč partizanskim enotam. Na osnovi dosedanjih izkušenj lahko ugotovimo, da narodna zaščita predstavlja samozaščitni instrument delavcev TOZD in občanov v KS v cilju varovanja okolja in razmer, v katerih živijo in delajo.

Kaj želimo preprečiti z delovanjem narodne zaščite?

— uničenje in poškodbe raznih naprav ali objektov s sabotažo ali diverzijami,

— tatvine in uničenje družbenega premoženja in dobrin pomembnih za proizvodnjo in življenje,

— požare zaradi malomarnosti ali z namero povzročiti škodo ali vnašati zmedo,

— okužbe in podobno.

Razne ekscese, ki motijo mirno in varno življenje, kot so:

— neodgovorno ali nepremišljeno obraščanje posameznikov ali grupe v TOZD v primeru notranjih zaostritev z namenom ožrožanja varnosti ljudi in naprav,

— izzivanje motenj na zborih, na manifestacijah, javnih prireditvah, ki jih organizirajo delovni ljudje in občani in njihove organizacije,

— poskusi oskrunjenja in omalovaževanja spomenikov, znamenj ali drugih kulturnih stvaritev splošnega ter zgodovinskega pomena,

— ogrožanja življenja ljudi,

— žalitev ali ogrožanje zaslužnih starih invalidov ali fizično onemoglih ljudi,

— zlorabljanje nastalega stanja v primerih naravnih in drugih nesreč.

Kje in kdo ustanovi narodno zaščito?

Vsaka TOZD, enovita delovna organizacija in vsaka krajevna skupnost je dolžna ustanoviti narodno zaščito.

Narodno zaščito v TOZD ustanovi **delavski svet**, v krajevni skupnosti svet KS.

Ni sprejemljivo ustanavljanje narodne zaščite na nivoju delovne organizacije (sestavljene iz več TOZD), ker se delavcem jemlje osnovna pravica, ker če delavci v TOZD razpolagajo s svojim delom, pogoji in rezultati svojega dela, potem so sposobni, da vse to tudi (s čemer upravljajo) — varujejo in branijo pred negativnimi pojavi.

Kdo je lahko pripadnik narodne zaščite?

Vsi delovni ljudje in občani ne glede na starost in spol. To pomeni, da so pripadniki narodne zaščite:

— vsi, ki še niso stari 18 let,

— vse ženske, ki so fizično in psihično sposobne,

— vsi upokojeni ali starejši ljudje, ki te naloge zmorejo,

— vsi, ki imajo vojni raspored za JLA, TO in CZ (vendar samo toliko časa, dokler niso vpoklicani po razporedu).

Zakon navaja dve izjemi

1. Pripadniki narodne zaščite ne morejo biti tisti, ki so **obsojeni** ali so **v postopku** za naslednja kazniva dejanja:

a) zoper državo in ljudstvo (10 let po prestani kazni lahko),

b) zoper družbeno ali zasebno premoženje,

c) zoper samoupravljanje,

d) zoper narodno dolžnost,

e) zoper dejanja iz koristoljublja (velja za vse primere od b—c 5 let po prestani kazni lahko).

2. Delavci oziroma občani v TOZD oziroma krajevni skupnosti se lahko dogovorijo in to zapišejo v statut, v katerih primerih bodo posameznika oprostili dela v narodni zaščiti.

Vsak posameznik mora ustmeno ali pisмено podati (dokumentirano in utemeljeno) zahtevo za oprostitev.

O vseh oprostitev mora razpravljati odbor za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito, ki izda tudi soglasje z navedbo časa trajanja oprostitve.

Sodelovati v narodni zaščiti je pravica in dolžnost vsakega delovnega človeka in občana, ki jo opravlja izven delovnega časa in ker je to **častna funkcija**, se opravlja brezplačno, razen v izjemnih primerih, ko prilike zahtevajo, da se delo opravi med delovnim časom (pravica do nadomestila OD).

Na kaj je potrebno paziti pri razporejanju pripadnikov na delo v narodni zaščiti?

— pravilno razporediti na nočni — dnevni čas,

— pravilno razporediti, da pridejo vsi na vrsto za delo v narodni zaščiti,

— v vsaki skupini morata biti vedno 2 (dva, nikoli en sam) lahko več,

— delavca se razporedi na delo v NZ izven delovnega časa,

— delavec lahko opravlja delo v narodni zaščiti 2, največ 3 ure (v izjemnih primerih po sklepu odbora tudi več — vpoklic vojnih obveznikov, nepredvidene izredne razmere), ker zaradi tega ne sme biti moten delovni proces.

— za tiste, ki so — imajo bivališče — zelo oddaljeno od delovnega mesta, se moramo dogovoriti s KS, kjer delavec živi, da ga tam evidentirajo kot pripadnika narodne zaščite (teritorialno načelo).

Čas in mesto opravljanja naloge določi načelnik ali njegov pomočnik. Neodzivanje pozivu načelnika narodne zaščite ima za posledico kazenske sankcije.

Načelnika narodne zaščite imenuje delavski svet po predhodnem soglasju sveta za ljudsko obrambo, varnost in družbeno samozaščito. Pomočnike načelnikov (eden ali več) imenuje (na predlog načelnika) odbor za ljud. obr. in družbeno samozaščito TOZD ali KS. Na to mesto je imenovati ljudi, ki so moralnopolitično neoporečni, uživajo zaupanje in ugled v kolektivu, so sposobni voditi in so po možnosti rezervne vojaške starešine.

Katere pravice imajo pripadniki narodne zaščite, **ko so na delu?**

— Ugotavljanje istovetnosti (legitimiranje) nepoznanih oseb znotraj TOZD,

— preprečijo vstop nepooblaščenim osebam do objektov, ki jih varujejo,

— zadržijo osebo, ki je bila zadržana pri kaznivem dejanju ali poskusu povzročitve škode, do prihoda milice,

— pregled oseb in vozila, če se sumi, da prikrivajo ukradeni predmet ali napravo, ki bi ogrozila varnost ali povzročila škodo.

Pod predmeti ali napravami je mišljeno predvsem orožje in eksploziv, zažigalna ali kemična sredstva. V slučaju, da se takšni predmeti najdejo pri posamezniku, je potrebno osebo zadržati, vozilo pa zavarovati in obvestiti o tem organe za notranje zadeve.

Kaj služi kot osnova za delo narodne zaščite?

Pripadniki opravljajo svoje delo v skladu z načrtom o delu narodne zaščite, ki ga mora izdelati vsaka TOZD oz. KS, v **izjemnih primerih**, ki jih načrt ne more predvideti pa tudi po odločitvah odbora in načelnika.

Boj in razvoj KPJ med obema vojnama

Doslej smo v nadaljevanjih objavili govor predsednika ZKJ Josipa Broza Tita, slušateljem politične šole ZKJ v Kumrovcu. Objavili smo uvodni govor in nadaljevanje tega pod naslovom »Frakcionaštvo v KPJ in boj za enotnost partije«. V sedanjem nadaljevanju prehajamo na tisti del govora, ki ima naslov »Komunistična partija Jugoslavije in kominternica«.

Danes bom nadaljeval predavanje o drugi temi iz zgodovine naše partije. Govoril bom o odnosih med kominternico in Komunistično partijo Jugoslavije. Na razvoj in dogajanje v naši partiji je močno vplivala komunistična internacionalna. Kot mednarodna proletarska organizacija je v času svojega obstajanja imela velikansko avtoriteto skoraj po vsem svetu. Vse komunistične partije po svetu so bile njene sekcije.

Takšna avtoriteta kominterne je izhajala predvsem iz tega, da je nastala po zmagi oktobrske revolucije. To ji je dalo temeljni pečat in po vsem svetu so jo priznali kot zelo pomemben dejavnik.

Oportunizem Druge internacionale je prišel do izraza predvsem v prvi svetovni vojni, ko je v večini držav podpirala politiko svojih vlad, to je, politiko vojne. To ji je zadalo zelo hud moralni udarec, tako da so se po koncu prve svetovne vojne mnoge socialdemokratske partije razcepile, kot se je tudi naša komunistična partija ločila od socialdemokratske. Ker so socialdemokratske stranke sodelovale s svojimi buržoaznimi vladami, so prišle v nasprotje s proletariatom, posebno še s tistimi deli, ki so bili revolucionarno razpoloženi.

Razcep v mednarodnem delavskem gibanju in organiziranje njegovih levih tokov v nove komunistične organizacije sta bila torej zgodovinsko neizogibna. Moralo je priti do tega, ker je proletariatiškal svojo pot v revolucionarnem boju za svoje pravice. Oktobrska revolucija in kominternica sta pospešili ta proces in prispevali k zbiranju komunističnih partij na novih, revolucionarnih, marksističnih temeljih. Tako je prišlo do strnitve vrst proletariata in do njegove usposobitve za revolucionarne boje, ki so se takrat bili, ali pa so šele prihajali na prizorišče v številnih, predvsem evropskih državah.

Avtoriteta kominterne je izhajala iz ogromnega ugleda Sovjetske zveze kot prve države socializma. Kominternica je po Leninovi zamisli morala poskrbeti za solidarnost mednarodnega proletariata v podporanju in varovanju oktobrske revolucije, ki je bila venomer izpostavljena velikim buržoaznim pritiskom z različnih strani. Veste, da je takrat prišlo do intervencije Anglije, Francije, Nemčije, Amerike itd. Te države so pomagale ruskim kontrarevolucionarjem, to je carističnim ostankom. Takrat so se bili zelo krvavi boji, toda na koncu je zmagal sovjetski človek. K boju sovjetskih ljudi je mednarodni proletariatiškal prispeval, kolikor je največ mogel.

Vzporedno s krepitvijo Sovjetske zveze kot socialistične države je nastalo tudi svetovno komunistično gibanje. Z akcijami solidarnosti in populariziranja rezultatov socialistične izgradnje Sov-

jetske zveze so komunistične partije širile tudi svoj vpliv v državah, pa tudi v delavskem razredu in med delovnimi ljudmi na splošno. Vse, kar se je dogajalo v Sovjetski zvezi, se je odražalo v komunistični internacionali, oziroma v vseh njenih sekcijah. Vsak pozitiven rezultat in sleherni uspeh je pozitivno deloval na delavsko, predvsem pa na komunistično gibanje.

Prav tako je tudi vsak negativni pojav v Sovjetski zvezi vplival na svetovno javnost in prinašal neugodne posledice v življenje komunističnih partij. Na primer, ko so po Leninovi smrti v Sovjetski zvezi izbruhnili frakcijski boji, je to oteževalo razmere za delo komunističnih partij, sekcij komunistične internacionalne in služilo vsem sovražnikom komunističnega gibanja.

Ko govorimo o odnosu med našo partijo in internacionalo, moramo imeti pred očmi samo zgradbo te mednarodne komunistične organizacije. Znano je, da je bila kominternica ustanovljena kot strogo centralizirana organizacija z izvršnim komitejem na čelu, ki je po statutu imel pravico, da vpliva in se vmešava v življenje vseh komunističnih sekcij, ki so jo sestavljale. Izvršni komitej se ni mešal samo v odobravanje programa in politične usmenitve posameznih sekcij, marveč tudi v kadrovska vprašanja, postavljanje vodilnih ljudi v posameznih partijah in podobno.

To se je lahko najbolje videlo tudi v naši partiji, ker so v kominterni odločali o tem, kdo bo na njenem čelu. Po zmagi nad levo in desno frakcijo na osmi zagrebški konferenci nihče izmed nas, ki smo ta boj vodili, ni prišel v partijsko vodstvo. Kominternica je spet določila ljudi, ki bodo v tem vodstvu, in frakcijski boji so se obnovili.

Kominternica je v Leninovem času redno organizirala kongrese. Ti kongresi so bili prave tribune za nastopanje predstavnikov komunističnih partij in za kresanje njihovih mišljenj, za obravnavanje problemov iz dela partij s ciljem, da bi našli najboljše rešitve. Takrat so lahko nastopali predstavniki posameznih sekcij kominterne in povedali svoje mnenje. Lahko so celo kritizirali Lenina, in takšni primeri so res bili v kominterni. Takrat je bila to demokratična ustanova, kar se je pozneje spremenilo. Lenin je imel veliko avtoriteto, ki pa je s to kritiko mi izgubil, nasprotno.

V tistem času je bil izvršni komitej kominterne v resnici izvršni organ, ki je skrbel za izvajanje sklepov, manj pa je bil samostojni razsodnik. Pozneje se je ta praksa izgubila. Vse bolj so se vsiljevala mnenja in stališča voditeljev Sovjetske zveze, predstavnikov boljševiške partije, kot edino pravilna. K temu

so prispevali tudi predstavniki nekaterih razvinitih partij, pri katerih se je ukoreninilo mnenje, da je potrebno brez pomislekov sprejeti izkušnje in stališča boljševiške partije kot edino veljavna tudi za gibanja vseh drugih držav.

V vodstvih nekaterih partij se je pogosto razvijalo ozračje malikovanja in nekritičnega sprejemanja tujih izkušenj, namesto samostojnega proučevanja problemov revolucionarnega boja v skladu s specifičnostmi, zgodovinskimi razmerami in posebnimi nalogami, ki so se postavljale pred gibanja v posameznih državah.

Toda ne glede na to je res, da je imela kominternica velik ugled v svetovnem komunističnem gibanju in v posameznih partijah. O tem sem že povedal nekaj besed, ko sem govoril o odprtem pismu kominterne leta 1928 v zvezi s stanjem v Komunistični partiji Jugoslavije. Kominternica je v tem dokumentu, naslovljenem na članstvo komunistične partije, sprejela oceno osme zagrebške konference in njeno stališče, da je potrebno obsoditi tako desno kot levo frakcijo. To je bil za nas velik uspeh in podpora našemu boju, kar je omogočalo, da smo lahko nadaljevali boj za enotnost partije.

Na tej platformi so potekale tudi priprave za četrti kongres KPJ, ki je bil v Dresdnu novembra leta 1928. V tem smislu so delovali tudi predstavniki kominterne, ker so seveda imeli glavno besedo na tem kongresu. Žal v tistem času marsičesa niso razumeli, niso doumeli bistva pojavov in problemov v naši partiji, niti specifičnosti Jugoslavije in Balkana, niso pa tudi imeli moči, da bi preprečili hude frakcijske boje. Razen tega pa niti v naši partiji še niso bile popolnoma grupirane sile, da bi lahko pripeljale ta razvoj uspešno do konca.

Praksa kominterne v tistem času je bila, da se v vodstvo najpogosteje izbirajo ljudje, ki so prihajali iz aparata kominterne, tako imenovani aparatčiki (kot se je zgodilo na kongresu v Dresdnu), manj pa tisti, ki so zrasli v samem gibanju v državi. Ta praksa se je vse bolj širila, tako da je imela tudi v naši partiji zelo negativne posledice.

Novo oviro za uresničevanje razvoja, začetega na osmi zagrebški konferenci, je predstavljala šestojanuarska diktatura. Ta se je z najbolj grobim terorjem vrgla na Komunistično partijo Jugoslavije in veliko partijskih delavcev spravila na dolgoletno robijo. Znano je, da so leta 1929 številne člane partije tudi fizično likvidirali. Ubili so mnoge partijske delavce, ki so bili pobudniki in nosilci boja proti frakcionaštvu. Za policijo je bilo najpomembnejše, da likvidira prav te. Nekateri tovariši so bili prisiljeni, da so se umaknili v tujino, nekateri so zaradi terorja režima postali pasivni in so odpadli iz gibanja. Številne partijske organizacije so tedaj izgubile vodstvo, potreben je bil čas in boj, da so zrasli novi kadri. Težave pa

so še naprej vzpodbujale frakcijske boje.

Drugi dejavnik, ki je vplival na težak položaj v partiji, pa so bili dogodki v ZSSR in v kominterni. V tem času, leta 1928 in 1929, so v Sovjetski zvezi spet izbruhnili frakcijski spopadi. To je bil Stalinov boj proti tako imenovanim desničarjem, Buharinu, Tomskeu, Rikovu, boj, iz katerega je nastala tudi znana parola o boju »razreda proti razredu«. Takrat se je začela politika, ki je pripeljala do ultrasektaštva, do gledišča, da je poglavitni sovražnik socialdemokracija in celo njena leva krila.

Prav tako niso spoznali pomena narodnoosvobodilnih gibanj. Niso doumeli vloge ilegalnih, oziroma legalnih sindikalnih organizacij in tako dalje. Takšna pojmovanja so se prenašala prek kominterne še na druge partije, pa tudi na našo. To se je videlo v nastajanju tako imenovanih ilegalnih sindikatov, v pozivanju na oboroženo vstajo in podobnem, v razmerah šestojanuarske diktature. Posledice takšne linije so bile toliko težje, ker je v svetu tega leta — kot sem že povedal, — izbruhnila velika gospodarska kriza, ki je radikalno poslabšala položaj ne samo proletariata in delovnega kmečkega prebivalstva, marveč tudi vseh srednjih slojev.

Namesto, da bi v takšnih razmerah gradili mostove k tem slojem in s tem ustvarjali široko demokratično revolucionarno gibanje, so šli v nasprotno smer, vodili so sektasško politiko, ki je nujno pripeljala do izolacije komunističnega gibanja. Škodljive posledice so se čutile še dolgo časa. To je seveda olašalo udar razrednega sovražnika po mnogih komunističnih partijah, pa tudi po naši.

Znano je, da je na udarce šestojanuarske diktature leta 1929 proti delavskemu in demokratičnemu gibanju centralni komitej KPJ odgovoril s pozivom na oboroženo vstajo. Rad bi o tem povedal svoje mnenje. Tu in tam smo namreč naleteli na poskuse, da bi ta poziv na oboroženo vstajo ocenili izključno kot skrajno sektasško in avanturistično dejanje, ki je prineslo gibanju samo škodo. Mislim, da ni čisto tako, oziroma, da je to samo delno točno.

Sklep o vstaji je bil v resnici nerealen, saj za to ni bilo možnosti, toda potrebno je opozoriti tudi na drugo stran. Komunistična partija Jugoslavije je v tistem času začela tudi herojsko bitko, ki je krepila zaupanje ljudstva v partijo, kar je pozneje pomenilo podlago za ustvarjanje široke zveze komunistov z drugimi antifasističnimi demokratičnimi silami. Partija je v času šestojanuarske diktature v resnici pokazala svojo revolucionarno čvrstino in pogum. Komunisti so junaske »jurišali na mebo«, bili so disciplinirani in so brez omahovanja stopili v boj proti diktaturi.

Prizadeti so bili naši najboljši kadri. Aprila so aretirali in ustrelili organizacijskega sekretarja centralnega komiteja Djura Djakovića, enega najsvetlejših likov naše partije. Z njim so tedaj ubili tudi sekretarja rdeče pomoči Nikolo Hećimovića. V tistih dneh so v Zagrebu ujeli in kmalu potem ubili sekretarja CK SKOJ Paja Marganovića. Med le-

(Nadaljevanje na 16. strani)

RAZGLEDNICE MESTCA

Po enaindvajsetih letih dela v dekor oddelku je odšla v zaslužen pokoj Milica Vetric. Od nje so se poslovili njeni sodelavci in sodelavke iz dekor oddelka, ki so ji ob odhodu izročili lepo darilo in ji želeli še mnogo srečnih dni v zasluženem pokoju.

Sodelavci in sodelavke iz emajlirnice so se poslovili od svoje dolgoletne sodelavke Fanike Tašker, ki je delala pri njih 25 let. Slovo je bilo zelo prisrčno. Ob prijetnem razpoloženju so ji izročili v spomin lepo darilo.

Polnih trideset let je delal Ivan Košenina v TOZD tovarna odpreskov in avtokoles. Delo je prekinil le, ko je odšel v NOV, po vojni pa se je zopet vrnil. Ob njegovem odhodu v pokoj so se od njega poslovili sodelavci in mu izročili za spomin lepo darilo.

Sodelavci v TOZD radiatorji so se poslovili od dolgoletnih sodelavcev Cirila Mirnika in Henrika Pušnika, ki sta odšla v zaslužen pokoj. Slovo je bilo tovariško in prisrčno.

SMREKOVEC ZAMENJAL PECO

Novo izvoljeni odbor planinske skupine EMO je pripravil 18. 9. 1977 svoj prvi izlet.

Naj začnem sestavek o tem izletu z vremenom. Zopet nam vreme ni bilo naklonjeno, en dan prej je deževalo in nedeljsko jutro je bilo oblačno. Zaradi teh okoliščin je bila udeležba manjša. Zbrali smo se najvnetejši planinci izpred našega upravnega poslopija. Z avtobusom smo se odpeljali proti Velenju. Med vožnjo je začelo deževati, nakar je vodja izleta Brečko Mirko predlagal, da bi spremenili točko izleta — Peco. Predlagal je naslednje točke: Paški Kozjak, Plešivec, Smrekovec. Odločili smo se slednjega. V Velenju je avtobus zavil proti Šoštanju na Zavodnje, od tu na prelaz Spodnje Sleme, kjer stoji Andrejev dom na Slemenu (1096 m). Pričakala nas je nekaj centimetrov debela snežna odeja, kar je presenetilo vse, da ob koncu poletja na tej višini doživimo zimo. Dom je bil zaprt, zaradi tega smo kar nadaljevali pot proti Smrekovcu. Ta predstavlja razvodje med Dravo in Savinjo po njem poteka meja med Štajersko in Koroško. S steze smo kmalu krenili na gozdno cesto skozi gozd, ki je bil pokrit s snegom. Veje dreves so se kar šibile pod težo prvega letošnjega snega. Nadaljevali po severnem pobočju Tolstega vrha, kmalu prišli na višino grebena, po njem smo napravili kratko pot, nakar smo se po južnem pobočju spustili navzdol po mladem smrekovem rastu. Pot se je nadaljevala navkreber ob starih bukvah, ki so živ spomenik, predstavljajo lastniško mejo med kmetijami na koroški in štajerski strani. Prišli smo na Osekan vrh (1232 m), nato smo se spustili navzdol do vznožja zadnjega vrha na grebenu Štanečega vrha pred Kramarico. Smerna tabela in markacije so nas vodile na južno pobočje Štanečega vrha, kjer nas je snežna stezica peljala na star preval Kramarico (1095 m). Prek katerega je v bližnji preteklosti potekal promet med Koroško in Štajersko. Med zadnjo vojno je bil ta prelaz strateško pomemben, zato so partizani ob njem večkrat postavljali zasede. V spomin na štiri padle partizane opozarja skrom-

na spominska plošča. Nadaljevali pot po vzhodnem gozdnem pobočju Smrekovca. Iz gozda po zložnem zasneženem travniku smo kmalu dospeli do kočice na Smrekovcu (1377 m). Koča stoji na jugozahodnem pobočju Smrekovca — na Romi, v predelu, kjer prehaja zložno pašno površje v gozdni Črni vrh. V koči je bilo prijetno toplo, popili vroč čaj, ter pojedli kar je bilo v nahrbtniku. Iz kota jedilnice se je zaslislala harmonika s prijetno melodijo. Ta melodija nas je razvnela, tako da smo začeli prepevati narodne pesmi, na koncu pa še zaplesali. Res, prijetno vzdušje smo si ustvarili. Čas oziroma ura je neusmiljeno tekla, pred nami pa je bilo še nekaj ur hoje do avtobusa na Žekovcu pri Mozirju. Kar hitro smo se odpravili. Zunaj je še rahlo snežilo, bilo je približno 20 cm snega. Nekaj časa smo hodili po cesti do sedla med Vranjim in Črnim vrhom, nakar smo se začeli vzpenjati na Kalski greben. S Kalskega grebena je ob lepem vremenu lep razgled na Ojstrico, Rogac, Veliko planino, Kranjsko reber. Nato smo se začeli vzpenjati po travnatem pobočju čez veliko vrtačo na Hleviško planino. Od tu nam je preostal še spust po travniku do Mozirske kočice (1344 m), katera stoji v vznožju Boskovca in Ostrega vrha. Mozirska koča je bila zaprta, zato smo kar nadaljevali po kolovozu. Na levi strani se kažejo bele skalne površine, ke je erozija že odstranila odoje prsti. Markacije so nas vodile v smrekov gozd do opuščene kmetije Planinšek, čez pašni svet mimo kmetij Juga, Gostečnika, Kebra, ker se je sneg spremenil v dež. Spustili smo se po gozdu do kmetije Senegačnik po travniku navzdol do nji postaji žičnice v Žekovcu. Po radnih kmetij na tej poti k spodnjem predahu nas je avtobus odpeljal domov. Kljub slabemu vremenu smo bili zadovoljni, ker le redkokdaj vidimo tako lepe zimske prizore, kot smo jih videli na tem izletu.

Planinska skupina EMO vabi, da se udeležite naslednjega izleta v planine, ki bo 30. 10. 1977.

Odbor pl. skupine EMO

DEJAVNOSTI PO

Dejavnost poslovnega odbora je bila kot že običajno tudi v zadnjem času zelo razgibana. Na sejah so obravnavali poročila o izvajanju plana po posameznih TOZD, zlasti v TOZD posoda, TOBI in KONTEJNERJI. Nadalje je poslovni odbor obravnaval razne predloge kot so predlog za jubilejne nagrade, predloge nekaterih samoupravnih sporazumov ter tekočo gospodarsko problematiko. Delo poslovnega odbora ni bilo lahko in tudi odločitve, ki jih je sprejel, so za napredek gospodarstva po TOZD in za EMO kot celoto izredno važne. Objavljamo vse sklepe, ki jih je poslovni odbor sprejel na zadnjih sejah.

Sklepi 50. redne seje PO z dne 6. 10. 1977

1. Poslovni odbor vzame na znanje sklepe seje kolegija direktorjev TOZD in direktorjev v skupnih službah, ki se je vršila dne 1. 10. 1977. Glavni direktor je bil zadolžen po 2. sklepu 49. redne seje, da poroča o tem sestanku poslovnemu odboru, ki citirane sklepe sprejme kot zadovoljive.

2. V zvezi s 3. sklepom 49. redne seje bo odgovor podan, hkrati s odgovorom nove organizacije skupnih služb, do takrat pa je sklep nerešen.

3. Poslovni odbor vzame v vednost poročilo po 7. sklepu 49. redne seje, o opravljenem delu teama za reševanje kadrovske problematike TOZD emokontejner.

4. Poslovni odbor DO vzame na znanje poročilo kadrovske službe po 13. sklepu 39. redne seje PO, o izvršenih akcijah in rezultatih v zvezi z zaposlovanjem novih delavcev. Poročilo ne zadovoljuje citiranem sklepu, zato se zahteva od kadrovske službe, da se poročilo dokončata.

5. Poslovni odbor vzame v vednost odpravke 8. sklepa 49. redne seje PO in zahteva, da se o izvrševanju teh zastavljenih akcij in ciljev poslovnemu odboru tekoče poroča.

6. Poslovni odbor vzame na znanje poslovno poročilo o proizvodnji TOZD tovarne posode za mesec september in ugotavlja, da je bila po vrednosti proizvodnja od planiranih 57.044.615 din, izvršena 47.882.611 din, ali 83,9%. Po količini pa je proizvodnja izvršena 716.526 ton ali 82,2%.

7. Nadalje vzame PO na znanje poročilo o realizaciji plana prodaje za mesec september 1977 in ugotavlja, da je bila od planirane prodaje v izvozu 13.000.000 din, izvršena v vrednosti 12.278.810 din ali 94,45, na domačem tržišču pa od planirane prodaje 32.000.000 din, izvršena 24.754.626 din ali 77,36%, skupno v vrednosti 82,30 odstotka.

8. Finančni rezultat za mesec september torej po navedenih podatkih izkazuje negativni finančni rezultat minus 840.577 din.

9. Poslovni odbor vzame na znanje operativni plan za oktober 1977, ki znaša pri neto PPC 40.573.746 din, stroški materiala 15.430.845, ostali stroški 24.173.000 din prinaša ostanek dohodka 970.101 din.

10. Skupni plan prodaje pa znaša 39.300.000 din, od tega v izvozu 13.100.000 din, na domačem trgu pa 26.200.000 din.

9. Poslovni odbor vzame na znanje poročilo o izvršitvi proizvodnje TOZD tovarne KONTEJNERJEV v mesecu septembru in ugotavlja, da je proizvodnja izvršena po vrednosti 10.085,3 din ali 104,3%. Glede na ta rezultat je razlika med prodajno ceno in o-stalimi stroški plus 2.878,2 din.

10. Odpremljeno je bilo do konca meseca v vrednosti 5.638.400 din.

11. PO vzame na znanje plan proizvodnje za mesec oktober za TOZD tovarno kontejnerjev in ugotavlja, da znaša po vrednosti 13.403,4 din in prinaša 2.078,0 o-stanka dohodka.

12. PO DO vzame na znanje poročilo o proizvodnji za TOZD tovarno TOBI za mesec september in ugotavlja, da je bila izvršena 88,41% in za prodajo, ki je bila izvršena v vrednosti 119%.

13. Plan za oktober je postavljen na višino 18.986.000 din ali za 7% več kot v mesecu septembru.

Sklepi 51. redne seje PO z dne 13. 10. 1977

1. Poslovni odbor vzame na znanje poročilo kadrovske službe, v skladu s 4. sklepom 50. redne seje z dne 6. 10. 1977 o rezultatih zaposlovanja novih delavcev za mesec september.

2. Poslovni odbor zahteva od kadrovske službe poročilo, kako se kreirajo potrebe po novih delavcih, se pravi, na katerih nivojih so usklajene le-te potrebe, po sektorjih se naj specifičira, za koga so bile dane te potrebe, kje so bile potrebe usklajene z MRDZ, obrazložiti po javnih občilih. Na osnovi tega poročila bo PO o tej problematiki razpravljala na prihodnji seji PO.

3. Poslovni odbor vzame na znanje poročilo o zaposlitvi pripravnikov v obdobju maj-oktober 1977. Poročilo je podano na osnovi 3. sklepa, 2. izredne seje PO, z dne 18. 4. 1977.

4. Poslovni odbor zahteva od kadrovske službe, da se eksaktno izpopolni zgoraj navedeno poročilo in ga dopolni z naslednjimi podatki:

— koliko pripravnikov še pričakujemo,

— kakšne predpriprave so izvršene za naslednji kvartal in naslednje leto, glede zaposlovanja pripravnikov itd.

5. Poslovni odbor vzame na znanje poročilo o poslovanju TOZD tovarne posode do vključno 12. 10. 1977 in ugotavlja, da je proizvodnja izvršena po količini 86%, po vrednosti pa 84,3%.

6. Odpremljeno je bilo v izvozu za 1.780.460 din, na domačem tržišču pa za 9.370.490 din. Zagotovitev vodstva TOZD posoda je dana, da

je mogoče oba izpada, tako na področju proizvodnje kot odpreme, do konca meseca nadoknaditi.

7. Nadalje vzame poslovni odbor v vednost poročilo o poslovanju TOZD tovarne KONTEJNER do vključno 12. 10. 1977 in ugotavlja, da je od planirane proizvodnje v vrednosti 13.403 din bila izvršena proizvodnja v vrednosti 2.085 din.

8. Odprema je bila izvršena v vrednosti 2.679 din. Bila je dana prognoza, da je realno možno pričakovati, da bi planirana proizvodnja v mesecu oktobru tudi bila izvršena.

9. Poslovni odbor vzame na znanje poročilo o proizvodnji TOZD TOBI do 12. 10. 1977 in ugotavlja, da je bila proizvodnja dosežena 60,41% ali din 4.464.542 din. Prodaja pa je dosežena 85% ali 7.209.519 din.

10. Glede na dokazane probleme in težave, ki jih ima TOZD tovarna TOBI, se zahteva poročilo, kaj se je zgodilo v tednu od 13.—20. oktobra na temo reševanje oz. odpravljanje te problematike, ki je bila na današnji seji predstavljena.

11. Poslovni odbor vzame na znanje poročilo gospodarjenja za mesec avgust in september TOZD odprekov in avtokoles.

12. Na urgenco sekretarja samoupravnih organov o neizvrševanju 12. sklepa 7. redne seje DS DO z dne 31. 3. 1977, kateri med drugim vsebuje tudi zadolžitev vodstev TOZD, da pošiljajo poslovna poročila enkrat mesečno sekretariatu samoupravnih organov. Zato poslovni odbor opozarja direktorje TOZD, da prično redno mesečno dostavljati poročila o poslovnih rezultatih TOZD sekretariatu samoupravnih organov.

13. Od Jugobanke smo prejeli za podpis samoupravnega sporazuma o združitvi v Jugobanko — temeljno banko Ljubljana. PO sprejme sklep, da predlaganega sporazuma ne bodo podpisali, ker so prišli s celotnim poslovanjem v Ljubljansko banko.

14. Poslovni odbor na predlog finančno računovodskega sektorja odobri nakup dveh pisalnih miz in dveh stolov.

15. Poslovni odbor sprejme sklep, da se samoupravni sporazum o ustanovitvi skupnosti za rekreacijo na Golteh ponovno obravnava na prihodnji seji PO, z dodatnimi utemeljitvami: mnenjem sindikata in programom aktivnosti rekreiranja v prihodnjem letu.

Sklepi 52. redne seje PO z dne 27. 10. 1977

1. Poslovni odbor vzame v vednost poročilo o izvajanju plana proizvodnje za TOZD tovarno POSODA do vključno 27. 10. 1977 in ugotavlja, da je plan proizvodnje izvršen po vrednosti 35.182.464 din ali 82% in po količini 444.725 kilogramov ali 84%.

2. Dana je bila prognoza, da bo do konca meseca proizvodnja izvršena v vrednosti 87%—88%.

3. Sprejme se sklep, ko bo izdelana analiza izvrševanja plana za mesec oktober v celoti, morajo biti navedeni že osnovni razlogi za neizvrševanje plana ter predlog pristopa k planiranju za mesec december, na osnovi teh izkušenj.

4. PO vzame na znanje poročilo o odpremi za mesec oktober za TOZD tovarno POSODE in ugotavlja, da je v izvozu odprema izvršena do vključno 26. 10. 1977 v vrednosti din 4.320.619, na domačem trgu pa v vrednosti 21.878.495 din. Prognoza je dana, da bo do konca meseca plan na domačem trgu izvršen 100%, plan prodaje v izvozu pa 95%.

5. PO vzame na znanje poročilo o proizvodnji in prodaji za TOZD tovarno TOBI do dneva poročanja in po prognozah, ki so bile dane s strani vodstva TOZD TOBI, da bo proizvodnja v mesecu oktobru izvršena v vrednosti 75 odstotkov, prodaja pa v vrednosti 95%.

6. Poslovni odbor vzame v vednost poročilo o izvršeni proizvodnji do vključno 26. 10. 1977 za TOZD tovarno KONTEJNERJI in ugotavlja, da je proizvodnja izvršena v vrednosti 7.161.400 din ali 53%.

7. Glede na planiran rezultat v mesecu oktobru in glede na trenutno doseganje le-tega, poslovni odbor zahteva, da se pri obravnavanju zaključnega poročila za mesec oktober te številke detaljneje objavijo.

8. PO ugotavlja, da je realizacija do 25. 10. 1977 izvršena v vrednosti 4.163.216,16 din in enako kot za proizvodnjo, zahteva poslovni odbor ob zaključnem poročilu za mesec oktober detaljnije komentiranje teh števil.

9. Poslovni odbor vzame v vednost poslovno poročilo od I.—IX. 1977 in ugotavlja, da se je situacija od preteklega 6-mesečnega obdobja bistveno poslabšala in priporoča samoupravnim organom TOZD, da sprejmejo ustrezne sklepe in ukrepe, da se v zadnjem četrtletju poslovni rezultat v vseh TOZD izboljša.

10. Točka dnevnega reda glede podeljevanja jubilejnih nagrad za leto 1977 se prestavi na prihodnjo sejo PO, zaradi tega, ker ni trenutno na razpolago strokovnega delavca, ki bi tolmačil predloženo gradivo.

11. Službi izvoza se dovoli pripis pozitivne razlike ZDA dolarjev 175,66, ki predstavlja razliko med predvidenimi in dejanskimi stroški prevoza plačanimi po izvoznem zaključku št. 10741.

12. Službi izvoza se dovoli pripis pozitivne razlike ZDA dolarjev, 215,35, ki predstavlja razliko med predvidenimi in dejanskimi stroški prevoza plačanimi po izvoznem zaključku št. 10733.

13. Poslovni odbor se strinja z organiziranjem cepljenja in zahteva takojšen izvedni program cepljenja in stalno obveščanje poslovnega odbora o izvedbi.

Boj in razvoj KPJ med obema vojnama

(Nadaljevanje s 13. strani)
tom se je enako zgodilo tudi z Mijom Oreškim in Jankom Mišičem, ki so ju ubili v neki hiši v Samoboru. Ubili so tudi člana političnega biroja CK KPJ Bracana Bracanovića, Črnogorca, ki je prišel iz kominterne, kjer je končal šolo, in še mnoge druge.

Čeprav so udarci diktature razredčili partijske vrste, pa se je ta vseeno zelo hitro znašla. Kmalu je okrevala in se začela obnavljati z mladimi ljudmi. Že v letih 1932—1934 je KPJ vodila vrsto akcij delavskega razreda, stavke kmečkega prebivalstva in študentov, organizirala je demonstraci-

je in podobno. Leta 1934 so se začele prve solidne priprave za pokrajinske partijske konference, konec tega leta pa je bila tudi četrt državna konferenca partije.

V naši partiji so takrat prišli do izraza kadri, ki so zrasli doma, v samem gibanju, prekaljeni

na robiji, ki so znali razgibati množice in voditi njihove akcije. Marca tistega leta sem tudi jaz prišel z robije. Bil sem konfiniran tu, v svojem rojstnem Kumrovcu, s prepovedjo, da bi se gibal zunaj tega ozkega kroga. Seveda sem kaj kmalu zapustil Kumrovec in odšel v Zagreb. Takoj sem začel delati v pokrajinskem komiteju KP za Hrvatsko. Julija leta 1934 so me izbrali za člana CK KPJ, kmalu potem pa sem bil kooptiran tudi v politbiro.

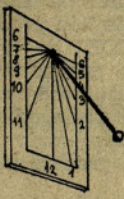
V tistem času sem šel nekajkrat čez avstrijsko mejo in odhajal na sestanke centralnega komiteja na Dunaj. To prehajanje čez mejo mi bilo ravno varno, vendar je bilo nujno, saj drugega načina ni bilo. Včasih sem odšel s potnim listom, včasih pa tudi brez njega. Tedaj sem se bliže spoznal s slovenskima revolucionarjema Edvardom Kardeljem in Borisom Kidričem, ki sta naredila name zelo ugoden vtis in sta bila od tedaj naprej moja najbližja sodelavca. S Kardeljem imam torej precej let skupnega dela.

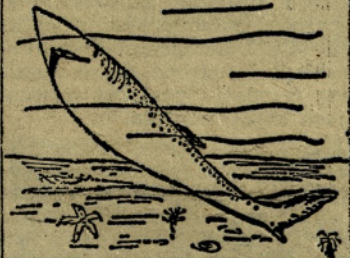
Pripravljali sem tudi četrto državno konferenco KPJ, ki je bila v hiši Zihenlovih v Ljubljani, konec decembra 1934. leta. To je bil pomemben zbor vodstva naše partije. Konferenca je razpravljala o vseh temeljnih vprašanjih dejavnosti Komunistične partije Jugoslavije. Moram povedati, da se je sam nisem udeležil, ker je veljalo pravilo, da tisti, ki konferenco pripravi, ne sme tudi sodelovati na njej, da ne bi padel v roke policiji. To pomeni, da tisti, ki sodelujejo na konferenci, lahko padejo, tisti, ki jo je organiziral, pa ne sme.

Na konferenci smo sprejeli posebne resolucije o delu sindikatov na vasi, med narodno zatiranimi množicami, med mladino, pa tudi o partijskem tisku, literaturi in o boju proti imperialistični vojni. Se bolj so prišle do izraza vse tiste pozitivne tendence, ki so se kazale v politični dejavnosti partije in v procesu njenega organiziranega obnavljanja in krepite v teh nekaj zadnjih letih.

Konferenca se je izrekla za odločnejšo aktivnost partije v boju proti fašizmu, posebno pa proti omahljivi politiki jugoslovanskega režima. Kot pomembno nalogo je postavila ustanovitev antifasistične fronte. Konferenca je sprejela tudi sklep o ustanovitvi komunističnih partij Hrvatske in Slovenije, v najbližji prihodnosti pa še komunistične partije Makedonije. Tedaj so izvolili nov centralni komitej, jaz pa sem postal njegov član kakor tudi član politbiroja.

ZA RAZVEDRILO

	EMO	ST. GRŠKI MITOLOŠKI LEPOTEC	KITAJSKI OFICIR IN POLITIK (Piao)	PLAZILEC	OBNOVITEV	EMO	TULEC TOK	NEMŠKI PISATELJ (Hans-Hellmut)	ELEKTRIČNE MORSKE RIBE
	KRATICA ZA ALKOHOL					PIVSKI VZVLIK			
	SLADKORNI BOLNIK					ANGLEŠKI PLEMENSKI NASLOV			
	SLOVANSKI KNEZ								
Sestava: 13	GOZDNA ŽIRafa	SAMEC DOMAČE ŽIVALI	ALFI NIPIC		DOVAŠNI PRETEKLI ČAS				
			MORSKA RIBA		IGNAC				
PISMENO ALI USTM. OPOZORILO					VLADIMIR. LOVEC		TITAN		
					POPEVKA NAPEV				
JAPONSKI FILMSKI REŽISER (Rasomon)									
TROPSKA PAPIGA			PLOŠČ. MERA	CANKAR IVAN		VRSTA OGL VODIKA			
				AJEKA		IVAN. POTRČ			
DOMAČI ZDRAVNIK, MAZAČ					SKUPINA STROKOVNI. KI OCENJUJE				
FINSKO JEZERO					PRIPRAVA STROJ				

	EMO	LEVI PAJTOK BOSNE	SORODNIK	SOVS. TISKOVNA AGENCIJA	PTIČ SEVERNIM MORIS	EMO	UMETNIK Z OLETOM	MAKED. HEROINA (Vero)	TROPSKI VETER
	DEL OBRAZA					NENADNA SMRT			
	KONSTANTA PISEK KAPOR					FANIKULA			
Sestava: 13	LESTVICA	POPOTNIK	OČRT		OSVEŽUJ. PIJAČA				
			LADJSKI VIJAK		SODOBNIKI ILIROV				
SRBSKI PISEK, KRITIK IN HUMORIST (Stevan)				MEHA ZA GRAGE KANNE					
				KALCIN					
J. SLOVANSKI Ljudski SKUPINSKI PLES				TEODOR	CELJE VRH V JUNJSIH		NARODNO OSVOBOD. VOJSKA	HVAŠKI PETROL	KOSITER
									IZRAELSKA LUKA
TOMASOV AVTO			TKALNI OBRAT						
			KILOGRAM						
SVET. SAH. PRVAK 1894-1921 (Emanuel)					OSVEŽ. PIAČA				
FRANCOŠKI KNJŽEVNIK IN KOHUNET (Louis)					EMB SNIKARJE KOBILICE				

Emailjirec

Casopis izhaja dvakrat mesečno kot glasilo delovne skupnosti EMO-Celje in ga prejemajo člani te delovne skupnosti brezplačno. Ureja ga uredniški odbor: Emil Jejič, Fric Kotnik, Danilo Kralj, Jože Keber in Vlado Prtnemer. Glavni in odgovorni urednik: Emil Jejič. Naslov uredništva Celje, Mariborska 86, telefon 23-921, in terna 238. Po mnenju Republiškega sekretariata za prosveto in kulturo Ljubljana, je časopis oproščen plačevanja davka od prometa proizvodov (št. 421-1/72 z dne 22. 5. 1973). Tisk in klišaji AERO Celje